

40 let MLADIKA

ŠKOLSKA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

57

117 986 1996

oktober - september 1996 L. 4000
settembre - settembre 1996

8 - 96

01871,8

COBISS

MLADIKA 8

IZHAJA DESETKRAT V LETU

LETO XL. 1996

KAZALO

Multikulturalnost:	
med naravno stvarnostjo	
in politično računico	153
Odmevi na Drago '96.	154
Pavle Merku:	
Slovenščina, matica naše	
narodne identitete	156
Barbara Simoniti:	
Pesem za Evridiko in glas	157
Pod črto:	
Poslanstvo radia Trst A	158
Mogoče vas bo zanimalo	
zvedeti, da	160
Miša Shaker: Pesmi	162
Bruna Pertot: Presladka	
barkovljanska sliva	164
Jože Cukale: Meditacija	165
Martin Silvester:	
Anka Petričević (Pesmi)	166
Drago Štoka: Smrt na Matajurju	168
Antena	169
Jože Cukale:	
Medžugorje (razmišljanje).	175
Jože Cukale: Šundarbarani	176
Martin Jevnikar: Zamejska in	
zdomska literatura (Lojzka	
Bratuž; Janko Messner; Re-	
vija Dve domovini	177
Ocene: Razstave: Jim Dine;	
Razstave v Repnu (Magda	
Jevnikar); Knjige: Zbornik	
Brižinski spomeniki (M. Jev-	
nikar)	181
Novice Knjižnice	
Dušana Černeta (27)	184

Na Platnicah: Pisma; Čuk na
Obelisku; Listnica; Za smeh

Prilogi: RAST 106-96

Zunanja oprema:
Edi Žerjal

Uredništvo in uprava:

34133 Trst, Italija, ulica Donizetti 3
tel. 040/370846 - fax 040/633307
Lastnik: SLOVENSKA PROSVETA
Reg. na sodišču v Trstu št. 193

Član USPI
(Zveze italijanskega
periodičnega tiska)

Posamezna številka Mladike stane
4.000 lir. Celoletna naročnina za Ita-
lijo 35.000 lir; nakazati na poštni
tekoči račun 14470348 - Mladika -
Trst. Letna naročnina za Slovenijo
35.000 lir ali enakovreden znesek v
drugih valutah. Druge države 40.000
lir (ali enakovreden znesek v tujih
valuti), po letalski pošti 50.000 lir.

Tisk in fotostavek:

"graphart", Trst, Drevored D'Annunzio 27/E
tel. 040/772151

Tako lepa izgleda zdaj notranjost cerkvice sv. Janeza na Vinjem vrhu, ki so jo obnovili tudi z našo pomočjo v spomin na dvajsetletnico smrti prof. Jožeta Peterlina. S tretjim prispevkom zbora Sv. Jernej z Opčin (300.000 lir) in z darom gospe Vere Lozej (50.000 lir) smo skupaj zbrali 7.158.000 lir. Vsem, ki ste se nam v akciji za obnovo pridružili, prisrčna hvala!

SPOŠTOVANO UREDNIŠTVO,

danes med prebiranjem 7. številke Mladike sem opazila, da se je piscu rubrike "V slovenska obzorja in čez" (stran 123) napisala majčkena netočnost, ki jo kaže seveda čimprej popraviti. Dobitniki nagrade Srečko Kosovel so bili štirje in ne samo dva, kot je bilo rečeno, in sicer: za prozo Ezio Martin za prevod Pahorjeve Nekropole, za poezijo Jolka Milič in Darja Bettocchi, prva za Botticellija Iva Svetine, druga pa za Odseljeni čas Miroslava Košute in Patrizia Vascotto za prevod zbirke pravljic Marka Kravosa.

Ker v Ronkah nisem imela priložnosti, da osebno čestitam gospe Bettocchijevi, s katero sva srečno priveslali v istem čolničku do nagrade, pa čeprav sva bili nekajkrat le nekaj metrov narazen, mi dovolite, da ji čestitke izrazim javno in zaželim še veliko uspehov za naprej.

S spoštovanjem

Jolka Milič

6210 Sežana
Partizanska cesta 14
Slovenija

dalje na 3. strani platnic ⇨

SLIKE NA PLATNICI: ❶ *Cerkvica na naslovnici se nahaja v tržaški pokrajini: v katerem kraju se nahaja in komu je posvečena? Trije pravilni odgovori, ki jih bomo izžrebali, bodo nagrajeni s knjigo naše založbe.* ❷ *Razstava starega kmečkega orodja na Kolonkovcu.* ❸ *Srečanje treh Slovenij na Višarjah, kjer je maševal mariborski pomožni škof Jožef Smej.* ❹ *Posnetek z letošnje Drage.* ❺ *Na 6. Dragi mladih so v kulturnem delu nastopili Fantje izpod Grmade in Dekliški zbor Devin ter recitatorji društva Cerovlje-Mavhinje.*

UREDNIŠKI ODBOR: Lilijana Filipčič, Ivo Jevnikar, Marij Maver (odgovorni urednik), Saša Martelanc, Sergij Pahor, Ester Sferco, Tomaž Simčič, Breda Susič, Marko Tavčar, Neva Zaghet, Zora Tavčar, Edvard Žerjal in Ivan Žerjal.

SVET REVIJE: Lojzka Bratuž, Silvija Callin, Marija Česčut, Danilo Čotar, Diomira Fabjan Bajc, Albert Miklavc, Peter Močnik, Aleksander Mužina, Milan Nemac, Adrijan Pahor, Brun Pertot, Marijan Pertot, Ivan Peterlin, Alojz Rebula, Peter Rustja in člani uredniškega odbora.

Multikulturalnost: med naravno stvarnostjo in politično računico

Predavanji, za kateri je na študijskih dneh *Draga 96* veljajo največje pričakovanje, sta bili verjetno tisti, ki sta ju podala psihoanalitik dr. Pavel Fonda ter psiholog in sociolog dr. Mišo Jezernik o multikulturalnosti oz. interkulturalnosti. Verjetno pa je občinstvo ostalo nekoliko nepotešeno, saj smo pričakovali, da se bodo tako predavatelja kot razpravljalci dotaknili žgočih konkretnih vprašanj, ki jih problem multikulturalnosti postavlja ne samo na osebnem, ampak tudi na kulturnem, gospodarskem in političnem področju. Zlasti zamejski poslušalec je tu ostal nekoliko razočaran, saj je prav v zamejstvu dalj časa potekala polemika o multikulturalnosti, zlasti na straneh *Primorskega dnevnika*.

V zamejstvu se je namreč vila vroča razprava o tem, kaj naj za zamejske Slovence multikulturalnost pomeni, kako naj jo obravnavamo in kako naj jo sprejemamo oz. ne sprejemamo. Predvsem bi morali tu postaviti na jasno, da je nam Slovencem bilo dano živeti več stoletij v multikulturalnem okolju avstroogrske monarhije in jugoslovanske države in da Slovenci v zamejstvu še sedaj živimo v takem okolju. Trst je pravi primer: ob vsakem vogalu te spremlja zavest, da živiš v mestu, ki je stičišče več narodov in kultur. Ne samo slovenskega in italijanskega, ki sta glavna, ampak tudi nemškega, judovskega, srbskega, grškega, armenskega idr. Lepi občutki te prevzamejo, ko se sprehajaš po Trstu in naletiš najprej na judovsko sinagogo, zatem na srbsko in grško pravoslavno ter na evangeličansko, armensko (zdaj nemško) in anglikansko cerkev. Priložnost imaš tudi obiskati judovski muzej. Kaj pa reči o tržaškem pokopališču, ki ima poleg katoliškega še pravoslavni, judovski in muslimanski del. To lepo občutje ti sicer nekoliko skvari spoznanje, da pripadniki teh manjših narodnih in verskih skupnosti, ki živijo v Trstu, uporabljajo v glavnem italijansčino, tudi ko gre za medsebojno občevanje.

Multikulturalnost je bila torej pri nas vedno naravno dejstvo, naravna stvarnost, v kateri si prišel v stik z več kulturami in si vedno odnesel nekaj pozitivnega. Nekaj povsem drugega pa je, ko postane multikulturalnost parola, geslo nekega političnega načrta. Ni mogoče mimo dejstva, da si nekatere politične sile pri nas prizadevajo - in jim je tudi uspelo - vpeljati besedo "multikulturalnost" v dnevni politični besednjak. Tako iz ust nekaterih politikov slišimo, kako je prav, da smo multikulturalno usmerjeni, ker je to edina rešitev, saj je druga alternativa le zapiranje v geto, to pa je nekaj negativnega. Prva, na katero je padla obtožba zapiranja v geto, je bila slovenska politična stranka v Italiji: kolikokrat smo slišali očitke zaprtosti, nacionalizma, vrtičkarstva itd. Sedaj kaže, da so na vrsti kulturne in gospodarske ustanove. (Mimogrede rečeno, nekdo je pred leti že predlagal, da bi bilo idealno, ko bi bile maše pri nas dvojezične).

Sprašujemo se, ali tem politikom ni znano, da zahaja naš človek v slovenska društva in k slovenski maši tudi zato, da bi bil v domačem okolju, kjer bi se počutil dobro, naravno, kjer bi brez zadržkov lahko govoril in poslušal jezik, ki ga čez dan - če ni zaposlen pri kaki slovenski ustanovi ali podjetju - nima priložnosti govoriti oz. slišati. In še: če postanejo naša društva in ustanove multikulturalne in dvojezične, bodo to postala tudi italijanska društva in ustanove (da o šolah ne govorimo), ali bodo ohranila svojo italijansko identiteto (kot je to navsezadnje naravno)?

Multikulturalnost lahko sprejmemo kot naravno dejstvo, nikakor pa ne moremo sprejeti vsiljevanja neke umetne multikulturalnosti, ki je le sad politične računice. Ta računica ima kot končni cilj, da se Slovenci odpovemo svojim organizacijam, lastnemu organiziranemu življenju, v prid nekim nedefiniranim ustanovam. Tako pa se Slovencu prepreči, da jasno in brez kompleksov nastopi kot Slovenec in nič drugega. Cilj je jasen: Slovenci se ne smejo več čutiti Slovence, čutiti se morajo nekaj drugega. Če pa niso Slovenci, kaj so?

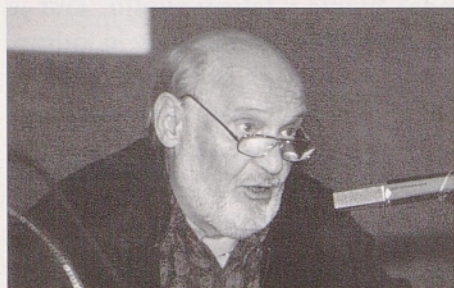
Odmevi na Drago '96

Sociolog Jakov Jukić.

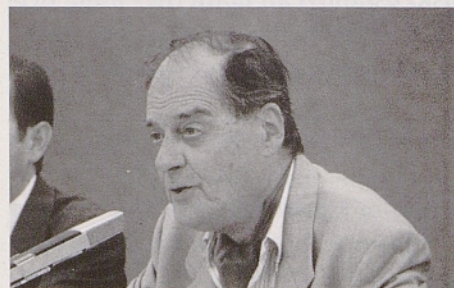
Dr. Pavel Fonda.

Socio-psiholog dr. Mišo Jezernik.

Ustavni sodnik dr. Peter Jambrek.

Prof. Pavle Merku.

Tudi 31. Draga je odmevala in še odmeva tako v odobravanjih prijateljev, kot v odklanjanju nasprotnikov, ker smo nekaterim spet trn v peti. Razlogi so seveda politični. Nismo neposredno vpleteni v politiko in strankarsko življenje na obeh straneh meje, vendar pa politično mislimo in dajemo tudi drugim priložnost, da to počnejo na Dragi. Odmevi so taki ali drugačni, pač politični, saj si dandanes nihče ne more privoščiti, da bi ostajal povsem zunaj nekega dogajanja, ki bi moralo biti usmerjeno v skupno dobro, a pomeni premnogokrat, žal, iskanje lastne ali ožje strankarske koristi. Čeprav nam nekateri, v prvi vrsti politiki, priznavajo pomembno vlogo pri vzpostavljanju dialoga med različno mislečimi, nastopajo drugi proti nam znova s kopico očitkov in podtikanj, ki imajo vsi ideološko podlago. Ker smo tudi v preteklosti mislili politično in so nam dogodki dali prav, ostajamo zvesti temu poslanstvu, čeprav prvi predavatelj Drage 96, hrvaški zgodovinar in sociolog **Jakov Jukić**, ni bil preveč prizanesljiv do vsega, kar danes diši po politiki. Po njegovem bo današnji in prihodnji kristjan reševal krizo posameznika in sodobne družbe samo z ljubeznijo in svobodo. Ko bo na voljo prevod predavanja, nam bo njegovo razmišljanje še jasnejše in dragocenejše.

Multikulturalnost je v izvajanjih obeh nastopajočih, **dr. Pavla Fonde** in **dr. Miša Jezernika**, močno prerasla začetni manjšinski okvir in segla na vseslovensko raven. Izvajanja psihiatra in socio-psihologa niso bila soglasna, pa tudi med občinstvom niso bili vsi odmevi soglasno usmerjeni. Tudi v tem primeru je očitno, da daje Draga na razpolago priložnost za širše razmišljanje tako politične kot kulturno-antropološke narave. Upajmo le, da doprinos obeh predavanj in razprave ne bo šel med odloženo šaro, ampak bo prispeval k splošnejši diskusiji v okviru manjšine, ki je v svojih raznih komponentah tako zelo različna.

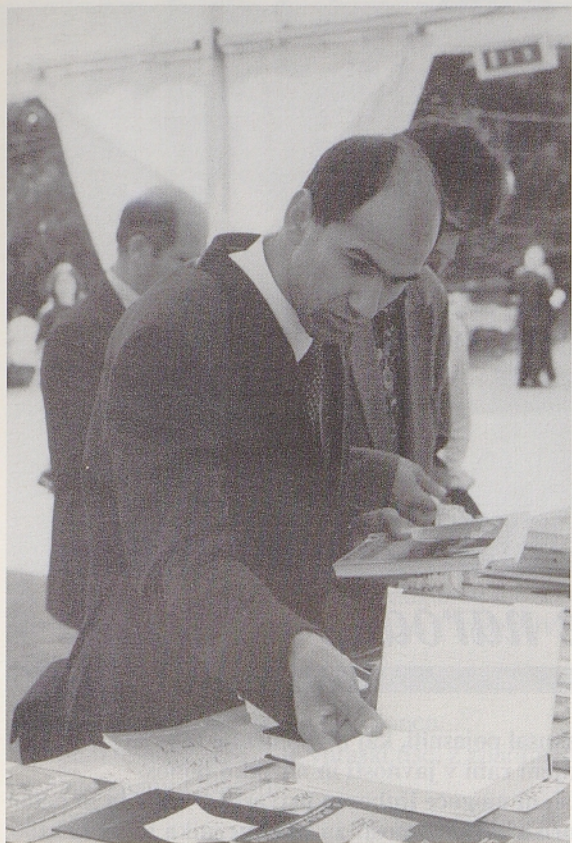
Ustavni sodnik **Peter Jambrek** je presenetil s svojo jasno in prodorno analizo situacije v Sloveniji, ki je imela to dobro lastnost, da ni olepšavala stanja. Nekaterim se je zdelo vendarle preveč črnogleda, za druge pa je bila povsem na mestu, da si kdo ne bi delal utvar.

Prof. Pavle Merku se je sicer skoro izognil osebnemu pričevanju, a je bil obenem nič manj duhovit in vseskozi prepričljiv v svoji neizprosnih zahtevi po spoštljivem odnosu do materinščine in slovenskega jezika sploh, da bi postal obveznost vsakega, ki ima z jezikom opravka.

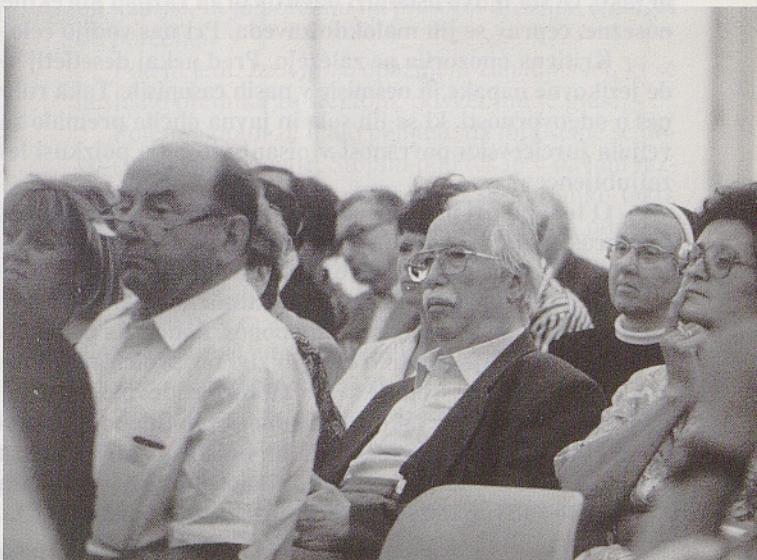
Tudi letos so mnogi zapuščali našo prireditev polni vtisov, ne samo s predavanj pod šotorom pač pa tudi s srečanj in pogovorov z drugimi udeleženci, ki jih je bilo veliko, vsaj toliko, kolikor smo jih pričakovali. Zabeležili smo mnenje enega, časnikarja Jurija Paljka, ki je izrekel laskavo pohvalo o Dragi mladih, a ga je ponovno impresionirala Draga kot kraj sproščenega pogovora, nenačrtovanega snidenja, stimulantnega pogovora, kjer tudi Ljubljana jemlje zamejca zares. Za prihodnje leto predlaga predavanje o prihodnosti slovenskega gospodarstva.

Pa še eno mnenje, ki je sicer že tudi odsev opažanj in mnenj drugih. Zapisal ga je Alojz Rebula, ki je Dragi blizu, tudi pri njenem nastajanju: *Še enkrat je Draga opravičila svoj obstoj. "Ohranite jo!" so mi rekli mnogi. Hrvat je dal zlahten personalističen poudarek, Fonda je bil sicer predolg in premalo kritičen do multikulturalnosti, a humanistično sprejemljiv, Jambrek je s svojo neusmiljeno analizo pognal Drago do enega njenih viškov, Merku je lepo odmeval s poudarkom zvestobi materinščini.*

Za prihodnje leto pa predlagam...

Študijskih dnevov DRAGA 96 so se tudi letos udeležili politični predstavniki strank slovenske pomladi Lojze Peterle, Janez Podobnik in Janez Janša, ki se je ustavil pri bogato založenih stojnicah s knjigami (zgoraj). Radio Trst A in tudi televizija so Drago spremljali ves čas dogajanja v živo (spodaj). Udeleženci Drage iz Nemčije in Švice (desno zgoraj), in iz Slovenije (zadnji dve sliki desno).

Slovenščina, matica naše narodne identitete

Za sklep tega razmišljanja o rabi slovenščine pri nas bom skušal pojasniti, kaj mi pomenijo trije izrazi, ki sem jih tu večkrat rabil: ljubezen do slovenščine, odgovornost pri njeni rabi v javnosti in narodni ponos.

Z ljubeznijo ni kaj opletati: ali si zaljubljen ali nisi; če nisi, ni mogoče ljubezen ustvariti z voljo in jo nadomestiti s čim drugim. Sociologi vedo povedati o pomenu in koristi zaljubljenosti za posameznika in za družbo. Biti zaljubljen v jezik (pa naj gre za materin jezik, za narodnega, za katerega koli ali kar za jezik kot pojav, kot eno med znamenji, ki razlikujejo človeka od vseh drugih bitij), biti zaljubljen v jezik je torej blaženo stanje, ki prinaša nedvoumne koristi posamezniku in ožji ali širši družbi, sredi katerega posameznik z besedo živi, to je govori. To blaženo stanje, to privilegirano stanje s tem olajša posamezniku in, posredno, tudi družbi, da se zave in zaveda odgovornosti pri javni rabi jezika in pri oblikovanju narodnega ponosa.

Odgovornost pri rabi jezika v javnosti je hkrati civilna in kulturna odgovornost. Družba, ki hoče veljati za civilno in kulturno, ima namreč dolžnost, da spoštuje dobrino, ki je za to samo družbo razpoznavni znak in občilo, ki omogoča ustvarjalno sožitje, in ima pravico, da od vseh svojih članov to zahteva. Predvsem od onih članov, ki zaradi svojega dela in vpliva - formativnega ter informativnega - na vso družbo nosijo veliko odgovornost. To so sola in javna občila. Dve ustanovi torej, ki nosita danes prvinsko odgovornost pri oblikovanju urejenega in korektnega jezikovnega občevarja celotne družbe, torej kar pri njenem civilnem in kulturnem oblikovanju. Če temu ni tako, če sta ti dve ustanovi odgovorni za razpad korektnega jezikovnega izražanja v javnosti, so posledice daljnosežne, čeprav se jih malokdo zaveda. Pri nas vodijo celo, čeprav dolgoročno, v samoasimilacijo.

Kritična opozorila ne zaležejo. Pred nekaj desetletij sem v reviji *Zaliv* pisal rubriko, ki je opozarjala na hude jezikovne napake in nesmisle v naših časopisih. Taka rubrika, sem razvidel, ne služi nikomur. Zato govorim danes o odgovornosti, ki se jih sola in javna občila premalo zavedajo. Je ta apel brezupen? Bo v javnosti vedno obveljala jurčičevska površnost v pisanju in bojo poizkusi levstikovske strogosti le donkihotska poteza jezikovnih zaljubljenecv?

O tem bo pri nas odločil narodni ponos. To je zavest, da pripadaš nacionalno opredeljeni družbi, zavest, da jo moraš sam odgovorno spoštovati, če hočeš, da jo tudi drugi spoštujejo, zavest, da nosiš pred njo točno ugotovljive odgovornosti. Vsakdo svojo. Sola in javna občila tudi odgovornost, da ohranjajo in širijo slovenščino, ne da bi jo ponizale v nespoznavno, nekulturno gmoto zvokov in besed brez jasne oblike in pravega smisla.

To je, po moji misli, narodni ponos. Ponos, da pripadaš narodu in spoštuješ vse, kar ima ta narod enkratnega bogastva, da iz njega lahko črpa in živi ter proicira svojo voljo do obstoja in veselje do življenja v prihodnost, to je da ustvarja in posreduje svojo kulturo rodovom, ki nam bojo sledili. To bogastvo so naš jezik, naša zgodovina in naša kultura. Brez takega narodnega ponosa bojo naša sola in naša javna občila zasencile prav jezik, zgodovino in kulturo ter onemogočile, da jih bojo novi rodovi spoznali ter se ob njih oplajali. Brez njih zeva pred nami le brezno samoasimilacije z vsemi psihološkimi in socialnimi posledicami, ki jih vsaka asimilacija prinaša.

Le to - in nič več - mi pomeni izraz "narodni ponos".

Sklepni del iz razmišljanja prof. Pavleta Merkušja v nedeljo popoldne ob največji udeležbi poslušalcev.

Pesem za Evridiko in glas

Barbara Simoniti

Telefon je zazvonil ravno takrat, ko sem namiljena obstala pod tušem.

Naglo sem se oblila z vodo, strgala brisačo z držala, planila v sobo in segla po slušalki:

“Prosim?”

“Živijo, Eva... jaz sem.”

“Ooo - ti si...”

Stala sem na eni nogi in krčevito zategovala brisačo; kakor da bi me lahko videl. Po nogah se me ščemele kapljice vode, ki so polzele navzdol in se zlivale v podplate.

“Sem te od nekod zmotil?”

“Ne! Bila sem le na drugem koncu...”

“Sem te presenetil?” je vprašal tiše, z znanim, tako prekleto znanim glasom.

“Ja.”

Ničesar mu nisem nameravala olajšati.

“Veš, saj pravzaprav ne vem - hotel sem te le vprašati, kako si.”

“Hvala, dobro. Pa ti?”

“Kar v redu, saj veš, kar gre.”

Nihala sva med skrajnima nemožnostima razgovora: bila sva popolna neznanca, ki nimata nič skupnega, hkrati pa sva se poznala tako globoko, da ni nič več bilo besede vredno.

“Počakaj, prosim, trenutek: voda mi vre,” sem naglo lagala.

Položila sem slušalko na blazino. Potem sem se temeljito obrisala in si ogrnila haljo. Potrebovala sem čas; vsaj nekaj trenutkov. Tisto haljo, ki jo je tolikokrat snel z mene, s predrzno kretnjo radovednosti... Streslo me je z grenkobo. Halje se moram znebiti; ni mogoče, da obleke živijo tako trdoživo dolgo. A kako je mogoče, da me njegov glas tako vznemiri?

Še enkrat sem si obrisala obraz in znova segla po telefonu:

“Sem že tu.”

“Kuhaš čaj?” je vprašal še mehkeje.

“Ja; saj me poznaš,” sem lagala. Ne pozna me več.

Tako se mi je posrečilo nekaj laži in z vsako sem postala močnejša. Z vsako se je poglobljala resnična razdalja do mene, navzven pa se je razrasel vtis skoraj otipljive brezbriznosti. Zato je lahko začel prijetno pripovedovati. Besede so se nizale, kakor so se vedno znale.

Pogovor, po katerem se bova lahko slepila, da nama je laže...

* * *

Moji dnevi so postali zelo preprosti.

Najprej zazvoni budilka. Ne maram modernih nedomestnih ur, ki enakomerno plivkajo s plastičnimi, oglatimi glasovi. Budilka je kovinska in okrogla: ima dva zvonca za ušesi, in ima glas. Moj dan nastane v srebrnem, okroglem brnenju.

Navijem jo vedno enako: za dva obrata in pol, da se melodija izteče. Kakor poseben interval dolžine vzmeti: upočasni se in s poudarkom izzveni. Melodija ima smisel in obliko.

Pretegnem se v raskavem bombažu rjuh in počasi vstanem. Ubogljivo me čakajo copati in kitajsko poslikana halja. Dotik svile po koži me zdrami; svetel je kakor glas klarineta.

Ko si umivam obraz, poslušam kapljice vode: šumno padajo v belo in odhitijo; fagot v globini cevi.

Potem si skuham kavo in pripravim skledico ptičje hrane: ovseni kosmiči s sadjem in zrnjem. Veliko vitaminov moram pojesti za svoj ptičji glas...

Tudi kavna skodelica je okrogla: bučasta, z velikim uhatim ročajem, ročno poslikana s cvetličnimi viticami. Ko sežem vanjo s srebrno žličko - rezano polno cimetovo rjavega sladkorja - in zvrtničim gladino, zapoje. Žličko naslonim na rob, da spolzi z nje nekaj oblebdelih kapljic, in jo položim na presojni krožnik; triangel ob porcelan.

Potem jem. Izza mize opazujem zunanji svet, ki se neslišno premika za steklom; odvzet mu je glas.

Potem moram že malo pohiteti, da mi ostane še dovolj časa za umivanje. Stopim pod tuš in v navalu razdrobljene vode zapojem. Vsaj zdi se mi lahko tako. Stene belega porcelana se me usmilijo in mi odpevajo... Zato so mi jutra najljubša.

Ko zatisnem vodo in se obrišem z nasršeno tkano, krene pesem z mano v sobo. Vedno se oblečem v njene barve. Danes so zrele kakor viola: karminaste, opečne in vinsko rdeče.

Martina tega ne more razumeti. Zato ji tudi ne morem povedati. Med malico običajno pride k meni in kavo. Nasloni se na mizo, gleda rože in mene in klepeta ko dež. Potem pa recimo reče: “Ampak veš, Eva, takšne barve ti pa res ne bi pripisala!” To je bilo prej-

šnji teden, ko sem bila v razburkano modrem. Najbrž zato, ker barva ni sodila k mojim rožam, ki cvetijo zanesljivo in toplo. Martina seveda ni mogla slišati pozavne in klavirja.

Moja služba je primerno nepomembna. Sedim v pisarni in tipkam v prijazni računalnik. Zelo sem hvaležna za lastno pisarno. Na vratih je moje ime. Na okenški polici se bohotijo hibiskusi; rumeni, marelični in malinovo rdeči. Cvetlice premorejo poseben jezik; zelo podobne glasbi. Vsakdo, ki vstopi v mojo pisarno, jih opazi in omeni:

“Kako čudovite rože imaš, Eva!” ali kaj podobnega. Rože so moj glas. Šele potem opazijo mene in se domislijo opravka. Tako je vse veliko lažje. Ne mogla bi več brez rož.

Navadno mi prinesejo liste papirja, za katere moram dopisati nove. Ko sem spet sama, začnem. Tipke imajo vsaka svoj ton. In ko jih prebiram po novih popisanih notnih papirjih, vstajajo melodije. Le zame, za moj zveneči dan.

* * *

Spominjam se davnega mrzlega, kovinsko modrega dne. Zbirali smo se v manjši gotski cerkvi - le da tega kot otrok še nisem vedela; opazila sem le visoka okna in presunljivi zvonik. Njegovi skriljevi strešniki so se lesketali v še skoraj zimskem soncu. Pred oltarjem je čakalo nekaj stolov in stajal za note. Ljudje so žujnjali v pričakovanju. Glasovi so risali oblačke na ozadju pisanih, ploskovitih fresk. Glasovi v vidni obliki.

Iz zakristije so vstopili trije nezemski ljudje. Bežno se spominjam črno-belih frakov in obrazov ter zamolklo rdeče široke obleke. Lutnja, viola in glas; kristalni

sopran. Razmestili so se po stoli in prislonili note; gospoda sta odsunila krajce svoje dolge suknje, da so črno požugali za naslonjalom in obviseli. Dolgoprste roke so segle v strune, lok je zakrižal v violo; dolgo pritegnjen ton, ponovljen in prekinjen; prsti so zategnili lesene vijake z velikimi ušesi. Pa spet in spet. Neučakanost je vrela v meni. Odmaknila sta roke, se bežno spogledala in pomikala. Pevka je vstala. Z belimi dlani si je pogladila težko obleko, se sloko zravnala, dvignila glavo in zaprla oči. V visoko svetlobo cerkvene ladje je zatipal glas iz steklenorobe svile.

Udarilo je vame. Seglo je do stropa, se razprostrlo in planilo navzdol, do dna in globlje. Dvignilo me je v bronemem zvonu, ulitem po moji meri, kakor ptico - ne v zrak, temveč v slišnost, gosto kakor voda. V oljnem valovanju sem nihala nekje v višini, brez teže in telesa, čista ko glas, zvenenje pa je pljusvalo ob mojo zametnopernato kožo. Pod menoj so se lesketale oči srebrnih svetniških obrazov, Katarine, Veronike in Ane Samotretje; zadonele so barve na križevem potu. Lebdela sem v svetlobi do zadnjih akordov strun, potem pa me je spustilo, lahko in počasi, da sem se neopazno spustila vase, v tukaj in zdaj svoje pritlehne podobe.

Od takrat je cerkev zame svet prostor.

Roke okoli mene so enakomerno ropotale in ovedla sem se, da ploskajo. Poiskala sem svoje roke v naslonjalih prevelikega črnega stola in začela posnemati udarjanje množice.

Ploskanje mi je vedno bilo odveč. Čeprav danes razumem, da morajo poslušalci sodelovati z razsežnostjo zvoka; vse, kar zmorejo dodati kot izraz sebe, pa je le skelet ritma izzvenele melodije.

pod črto

Poslanstvo Radia Trst A

Tržaška radijska postaja je v vseh povojnih letih igrala med slovensko narodnostno skupnostjo v Italiji zelo pomembno vlogo, tako na področju kulture kot na področju poročanja. O tem je Mladika v preteklosti večkrat pisala. Spremljala je sporede tržaške radijske postaje veliko bolj intenzivno kot danes, tudi zato ker je bil tržaški radio, ko še ni bilo televizijskih oddaj, izredno poslušan medij. Zelo so bila poslušana na primer dnevna poročila, ki so Slovencem v domovini pomenila edino svobodno

informacijo, saj je v Sloveniji do demokratizacije vladal totalitarni režim, ki ni dopuščal svobode poročanja. Za nas pa je radio poleg te pomembne poročevalske vloge imel še eno pomembno poslanstvo: bil je velika kulturna delavnica. To pomeni, da se je v tem mediju slovenska narodnostna skupnost tudi kulturno izživljala. Slovenci v zamejstvu nismo bili samo pasivni poslušalci sporedov, ampak smo pri njihovem ustvarjanju aktivno sodelovali. Premalo je bila doslej poudarjena ta aktivna kulturna vloga

postaje, kjer so se glasbene in igralske skupine ustvarjalno predstavljale. Tu so kulturne skupine dobile spodbudo, ki jo je dajalo vodstvo postaje s svojimi uredniki. Spomnimo se samo vloge Radijskega odra, ki je v svoji zgodovini odigral na tisoče iger, vzgojil desetine igralcev in drugih radijskih delavcev, ki so uspešno sodelovali tudi pri drugih oddajah.

Zdi se, da se tržaška radijska postaja žal čedalje bolj odmika od te funkcije in da se polagoma izneverja svojemu poslanstvu prav na tem področju. Zdi se, da vodstvo postaje ne razume po-

Pred oltarjem je stala črno-rdeče-črna trojica, nebo-gljeno počlovečena v zalivu hvale. Poklonili so se, in skrila jih je zakristija.

Odmor se mi je zdel nezno dolg in nepotreben. Sklenila sem, da se moram v drugem delu bolj obvladati in si natančno ogledati nastajanje glasbe, ne da bi me pri tem odnesel njen učinek.

Nekdo se je pririnil do mene, v temnem sukniču in kravati. Ustopil se je pred mano ter začel govoriti, vendar bolj mami kakor meni. Mama se je nasmehnila - tisti vljudni nasmeh, ki mi ga nikoli ni uspelo povsem razvozlati, kaj šele posneti, čeprav sem slutila, da je na poseben način primeren - ter se sklonila in me pogledala, preden je prikimala v odgovor. Naprošena sem bila, da na koncu koncerta pevki izročim šopek rož. Ni bilo prvič in ni me bilo strah stopiti na oder s cvetlično zahvalo, zato je mama privolila, kljub mojim čudnim očem.

“Saj ji boš dala rože, kajne, Eva?” se je hotela tokrat še prepričati.

Uklonila sem težko glavo in pokimala, v naslednjem trenutku pa so mi v naročje že položili šumeč snop rdečih nageljnov in vrtnic v celofanu.

Glasbeniki so se vrnili, nespremenjeni, le z novimi zvezki not, jaz pa sem se oklenila zelenih pecljev, da me ne bi spet odneslo.

Zazrla sem se v obraz, skrit pod črnim slapom las in sklonjen nad svetlo čarovnijo v naročju. Štela sem komaj vidne strune, napete čez čipkasto izrezljano oko oblega telesa. Roke so se v zvenečem plesu prestopale po ravni strun - leva zgoraj, nikoli povsem do zapognjenih vijakov, desna nihaje preko lesene vezenine. Zmedla sem se vsakokrat, ko je desnica segla v note in obrnila list.

Premaknila sem pogled na violo. Strune ob strune so križale leseno, zažeto osmico in se lomile v praznino. Potem je roka odmaknila lok, naslonila obnemeli les in obrnila list.

Pevka je stala v sredini, zaprtih oči. Roke je sklenila pred seboj. Iz dna duše nas je spreminjala v boljše ljudi. Svetniki so nemo stali, sonce se je spuščalo po pozlati svečnikov, freske so bledele.

V naročju so me težili zastekljeni rdeči cvetovi.

Med ploskanjem sem morala vstati. Mama mi je pustila, da sem sama izbrala pravi trenutek. Z gluhi mi koraki sem pritipala do notnih stojal. Rdeča obleka se je sklonila v nasmehu in me poljubila. V ozadju ropotanje rok.

Ko smo odhajali, sem se mami obesila na rokav. Kupila mi je ploščo in spremno knjižico. Postali sta mi svetinji. Še zdaj sta nekje, oguljeni v prahu preteklosti in nepospravljenih spominov.

Hotela sem v glasbeno šolo. Hotela sem igrati lutnjo. Mame ni bilo treba dolgo prositi; znala je prepoznati želje, ki so mi segale do korenin. Oče je le skomignil z rameni in pokimal.

Iz lutnje pa se je izcimila majhna, skromna, preveč rumeno pobarvana violina s črnim vratom. Ovijala sem jo v babičino volneno ruto s kašmirskim vzorcem in jo kakor zvesto prtljago tovorila v črnem kovčku do šole in nazaj. V dežju in soncu in snegu. Nikoli ni postala del mene.

Moja violinska leta so bila čas slutenj in iskanj, upanja in nezadovoljstva. Bremenila sem se s krivdo za to, da mi violina ne poje. Ne tako, kakor jo slišim. Da ji ne morem vdahnuti prepričljivosti. Da se premalo trudim.

pod črto

slanstva, ki je zadostiti kot medij ne samo lahkotnemu glasbenemu okusu in informaciji, ampak tudi kulturnim potrebam manjšine. Naša radijska postaja mora namreč zadostiti različnim potrebam, ki jih običajno pri vsedržavnih radijskih postajah krijejo različni kanali. Kako razporediti te različne potrebe na enem samem oddajniku, to je umetnost, kateri bi se morali posvetiti predvsem odgovorni na radijski postaji z veliko preudarnostjo.

Naš radio je bil vedno tudi kulturni spodbujevalec. Kar pa je danes kulture, iger, koncertov, se zdi samo še kot odsev nekih

odločitev iz preteklih let. To se vidi tudi iz prepogostih ponovitev. Za realizacijo nekega kulturnega programa se je treba truditi. Potrebni so kulturni operaterji, kulturni program je treba razmisliti z vrha. To kulturno poslanstvo bi se moralo odražati tudi v skrbi za jezik, za slovenščino na vseh področjih. Ne gre namreč samo za lepo slovensko igro - slovenščina mora biti neoporečna tudi v vseh drugih oddajah - tudi informativnih. In taka je lahko samo, če so sodelavci kulturno formirani.

Brez osebja in posebno še brez kvalificiranega osebja s pri-

merno kulturno razgledanostjo in izobrazbo radio prav gotovo ne bo mogel izpolnjevati svoje vloge v naši narodnostni skupnosti. Prav tako kot za druge ustanove velja tudi za radio: da mora rasti iz našega za naše ljudi. Sami uvozi še tako lepih produktov iz matice ali od drugod nam ne bodo veliko koristili. Možnosti so. Videli smo pri nedavnem razpisu za prosta delovna mesta na programskem odseku, da je ljudi za izpolnjevanje omenjenega poslanstva dovolj. Treba je le pogumno in modro ukrepati, saj nič ne pade samo z neba.

Živela sem v stalnem strahu, da si bom poškodovala roke. Nisem se več upala voziti s kolesom. Na vrtu sem vedno plela in presajala rože v rokavicah. Izgibala sem se nožev.

Vadila sem ko blazna, ure in ure. Starši so mi odredili policijsko uro, kdaj moram zvečer nehati. Zaradi sosedov; njihova papiga je posnemala moje lestvice. Zjutraj sem pogosto igrala z vato v ušesih. Kadar nisem vadila, sem poslušala plošče; Bacha, Paganinija, Mozarta, Čajkovskega, Brucha... Kupila sem si slušalke za nočne ure.

Tako sem drvela skozi čas, dokler se mi ni vnel živec na roki in me obsodil na tišino.

* * *

Pred menoj so se raztezale počitnice kakor siva gmota brez obraza.

Mama mi je posodila avto, da sem se čim večkrat peljala v bližnje toplice. Plavanje v topli vodi mi je koristilo. Vso svojo vztrajnost sem vlagala v število premaganih dolžin bazena.

Vozila sem se z odprtimi okni. V avto je vstopal vonj svežega sena, neštetihi skromnih rož. Opazovala sem pokrajino, ki se je pred menoj razgrinjala v klanke in doline, vsakokrat drugače obarvane. Ob cesti je bilo nanizanih sedmero kapelic, kakor za nevidno, zamišljeno sneguljčico. Štela sem jih, dokler nisem dosegla najlepše: bila je višja kakor druge in imela je pokončne oglate stebre. V soncu je žarela njena topla terakota in beli oltar z razpelom, ob steni pa se je kakor slap vsipala starinska drobnocvetna vrtnica, gosto rožnato obložena. Že je bila mimo, slika odmaknjene dežele.

Pripeljala sem se v staro mestece. Gosta senca lipovega drevoreda me je premamila, da sem se ustavila pri cerkvi in izstopila iz avta v vanilijevo sveži pesek. Na beli apneni fasadi se je košatil starodavno okorni Krištof. Cerkvena vrata so bila odprta na stežaj. Krenila sem čez postrizeno zelenico, med grmi modrih hortenzij.

Iz poletne vročine sem vstopila v cerkveni hlad. Skozi razprta vrata je puhtela preteklost in vlaga. Pokrižala sem se z uležano sveto vodo in stopila nekaj pritajenih korakov naprej.

V tem trenutku so v višini nad menoj zadonele orgle. Obstala sem v zlatem zvenenju; zalilo in opilo me je kakor medica.

Nekaj previdnih akordov - in Schubertova Ave Marija. Dvignilo me je, da se nisem mogla več zadržati; začela sem peti. Iz globin svojega molka sem molila v lebdeči zlati mrak, vsa, kar me je bilo.

Orglar se je zdrznil, prenehal, in naglo znova začel; ujel me je in mi z občutkom sledil.

Zrasla so mi krila, onstran violinskih sanj. Zaplavala sem nekam v višino, nad črno-zlate oltarje, do belega neba, ki ni bilo več belo: polnilo se je, in polnilo

V slovenska obzorja in čez...

Mogoče vas bo zanimalo zvedeti, da...

- da je slovenski literat Šeligo izjavil: "Sodelovanje z Udbo: ko da je to kaj takega: vsi smo sodelovali..."
- da je bila hiša, ki jo je imel Edvard Kardelj na otoku blizu Lošinja za poletno letovanje, požgana...
- da predsednik Milan Kučan ni odgovoril na očitek časnikarja Slivnika, da je dobil od podjetja Elan 400.000 mark...
- da je slovenska vlada s posebno odločbo prepovedala nabiranje 70 vrst gob, med katerimi je tudi žordanka...
- da bo znani hrvaški kulturni delavec in oponent prešnjega režima Vlado Gotovac, ki je tudi predaval v naši Dragi, verjetno Tudmanov tekmelec na prihodnjih predsedniških volitvah na Hrvaškem...
- da je letos po slovenskih cestah poginilo pod avtomobilskimi kolesi okoli 4000 glav srnjadi, a med živalskimi žrtvami so bile tudi lisice, jeleni, divji prašiči in rjavi medvedi...
- da versko združenje "Bernardova družina", ki je povezano s cistercijanskim samostanom v Stični, šteje preko tisoč članov...
- da je bilo v juliju v Sloveniji dvakrat več samomorov, kot jih je bilo v povprečju..
- da je znani ameriško-francoski pisatelj Julien Green, ki je lani obiskal Gorenjsko, napisal v svojem dnevniku navdušeno stran o Sloveniji in jo imenoval "pay heureux- srečno deželo"...
- da bo tržaški pisatelj Manlio Cecovini v svojo prihodnjo knjigo Refoli di bora (Sunki burje) vključil tudi intervju, ki ga je imel v reviji Celovški Zvon...

me je, dokler se ni zdelo, da je obokani svod v meni in odzvanja iz globine smisla in svetlobe.

Zdramilo me je ropotanje neučakanih korakov po lesenih stopnicah s kora. Pred menoj je obstal zmršeno svetlolas fant, zadihan in zardelih lic, in mukoma je iskal besede.

"Kaj še zaigram? Kaj še znaš?" je naposled vendarle spregovoril.

"N-ne vem; ne znam; ne pojem..."

"Kako ne?!"

"Še nikoli nisem."

Tako sem spoznala Otmarja. Počitnice so dobile - ne le obraz, temveč tudi glas. Začela sem peti.

* * *

Otmar je študiral klavir in dirigiranje. V počitnicah se je učil še orgle, ker je hotel igrati Bacha v izvirniku. Domači župnik mu je z veseljem odstopil cerkev in kor. Tam sva se začela dobivati. Gledala sem ga, kako je vztrajno ponavljal fuge in toccate, spletene iz sanj. Na koncu sem mu morala peti. Šlo mi je vedno bolje. Do jeseni me je pregovoril, da sem se z violine prepisala na solo petje, on pa je dobil štipendijo za naslednje leto v tujini.

Zame se je začenjala zeleno zveneča, razkošna pomlad.

* * *

Garderoba je bila premajhna za moje nemirne korače. Ni ni ni ga bilo. Saj je vendar moral dobiti moje pismo!

Upala sem, da bo prišel zgodaj in si bova lahko privoščila še sprehod z roko v roki pod cvetočimi kostanji. Ampak morda je letalo imelo zamudo.

Z obešalnika sem snela karminasto obleko in previdno vstopila vanjo. Ko sem vijugala roke na hrbtu po strmi železnici dolge zadrge, me je zgrabil kašelj. Moj bog, samo to ne! Samo tokrat ne!

Že zjutraj me je skelelo v grlu in sem uporabila vsa možna domača sredstva: mleko z medom in žajbelj z mlekom in mleko z žganim sladkorjem... Ko bi le prišel, da bi me vsaj ne bilo več strah!

Sedla sem pred ogledalo in si z ličili prekrila obraz. Da mi ne bi videli v dušo. Pričeska je bila strokovno frizerska, vsak las na svojem mestu. Le njegove bisere sem si še nadela. Nosila sem jih na vseh nastopih in prinašali so mi srečo.

Naj mi jo še danes, ko jo res potrebujem! Prvič z orkestrom in polna dvorana ljudi...

Vstala sem in pokukala skozi vrata.

"Kar oblegali bi te, vendar ne pustim nikogar noter!" se je pohvalil Janez in nasmehnila sem se mu v zahvalo.

"Si kaj videl Otmarja? Je že prišel?"

"Ne! Njega pa ne!" je naglo pribil.

"Malo moram na zrak."

V orkestrski sobi je šumelo ko v panju. Šla sem naprej proti nemo oblazinjenim vratom, ki ločijo zadržje od gledalcev; zvenenje in molk.

Iz zadnje sobe pred njimi sem zaslišala glas:

"Gospod profesor, dovolite, da Vam predstavim: moja žena..."

Ustavila sem se kakor ukopana. Stal je s hrbtom proti meni; roko je položil okoli ramen koščene dekleta v steklenično zeleni obleki. Nisem se mogla premakniti in grlo sem imela povsem suho. Temne obleke so se maličile v zlovesče sence.

Moral me je začititi. Počasi se je začel obračati - obrnil se je in se kovinsko zazrl vame. Presenečenje in strah sta mu zameglila sinje oči. In groza. Več nisem hotela videti.

Zasukala sem se na lakasti peti in naglo odšla v valovanju krila.

Ko sem prepoznala strah še na Janezovem obrazu, sem zaloputnila vrata in obrnila ključ.

Sedela sem pred cirkuško razsvetljenim ogledalom. Po vratih so bobnele oddaljene pesti in prošnjje. Na polici je tiktakala budilka.

Šele čez dolgo dolgo časa sem se ovedla, kaj se je zgodilo, in zgrudil me je kašelj. Jokati nisem hotela. Ne, jokala ne bom. Iz ogledala so strmele črne, votle oči.

Vstala sem, si pogladila krilo z mrzlimi, belimi rokami, in odprla vrata. Vprašujoči obrazi so se zadržali vame.

"Koliko minut še?" sem suho vprašala Janeza.

"Tri," je zašepetal.

Sklenila sem roke pred seboj in se sprehodila tistih nekaj korakov. Ni me bilo več strah.

Potem mi je Janez odmaknil zaveso in stopila sem v slepeči soj luči.

Spoznala sem, da nimam meja, če si jih ne zastavim sama. Da ni meja med mano in drugimi ljudmi, če jih ne začrtajo moji strahovi. In spoznala sem, kolikšno silo mi posreduje vneseni ritem brezštevilih rok.

Zapela sem, kakor še nikoli. To ni mogel biti glas. Bila sem jaz sama, brez njega, vsa sama. Za vse.

V tistem nebesnem, breztelesnem trenutku sem nenadoma vedela, da tako peti ne bom mogla nikoli več. Vedela sem celo, da ne bom več pela in pri duši mi je bilo lahko.

Aplavz me je zalil kakor bel doneč slap. Razprla sem rdeča krila svoje obleke in se poklonila.

* * *

V odmoru sem stopila k dirigentu in mu povedala, da ne morem nadaljevati. Pomilovalno se je nasmehnil, me pokroviteljsko, a ne očetovsko prijel pod roko ter mi natresel puhlic o mladostni zagnanosti in prvem uspehu. Iztrgala sem se mu, planila v garderobo in se zaprla pred vsemi...

Tudi vdrugo sem dobro začela.

Glas je naraščal ob violinah, se vzpel kakor srebrn bršljan - razširila sem roke v vrh - še više - in počil.

Edina struna v meni, sem pomislila.

V grlu je zahreščalo in roke so mi omahnile. Dirigentovi rokavi so zanihali kakor ponoreli urni kazalci in obviseli v zraku; tričetrt na tri.

Sunkovito sem se prijela za vrat in verižica se je strgala. Bele solze so se strkljale po svetlem parketu. Nagrabila sem široko krilo okoli sebe in zbežala z odra.

Tekla sem po labirintu rdeče udušenih hodnikov v molk.

Prva nagrada na literarnem natečaju 1995

**MALO NOSTALGIJE,
A NE PREVEČ**

na asfaltnih cestah
mi tako diši prah
v katerega začne deževati
na zatohli morski dan
ko veter biča vrhove cipres
in se poigrava z vršički rožmarina
kot nestrpen mlad ljubimec
s tankimi dekliškimi prsti

ko se razbobni primorska nevihta
polkna tleskajo
ob grobe bele stene
in v šipe nosi
razcefrane cvetove rdečih vrtnic

na hitro znosimo pod streho
ležalnice in mokre knjige

o kako dobro da dežuje
lahko se izognem družabnim
[obveznostim]

ko spijemo čaj iz materine dušice
ki smo jo nabrali med borovci
se bom zavlekla v svojo sobo
in v božjem miru
sanjarila o tebi

ZDAJ JE ŠELE MAJ

ko se vrneš na jesen
zapredi naju v kokon
že zdavnaj pozabljene
in spet zažarjene
kristalne ljubezni

odvrtiva se
naj se moja dlan stopi
na tvoji razbeljeni rami

nikoli me nihče
tako poljubil ni

in kot da minilo
je le nekaj dni
odkar si tetoviran vame

JE TO MOGOČE

še vedno prepletene
vlažne rjuhe
belo gorijo v temi
medtem sva
skoraj zaspala
začudeno se dotikava
ne moreva doumeti
da sta lahko
sva odrasla človeka
tako srečna
kakor mali princ

USTAVI KONJE

ustavi konje
polomil jim boš noge
v tem galopu
skozi dni
ki tako prehitro umrejo

mimo tebe
bodo šle
mnoge moje
tihe želje
in tiste
ki ti jih povem

razdajaš se
na vse strani
ne veš
da se tako
vse razdrobi
in spolzi med prsti

a najina ljubezen
ki je kot ročno slikana
kitajska svila
kaj bo z njo

ljudje
ki bežijo mimo tebe
se ne bodo vrnili

jaz mogoče ostanem

NOVE PESMI

v bohinj
sem za petinsedemdeset
[tolarjev in pol
kupila črtan zvezek A/5
poreklo blaga: italija
uvoznik: mercator - contal d.d.
ljubljana

da bom vanj
po nekaj letih
spet pisala pesmi

kako naj povem
raje bi napisala roman
gostobeseden in osladen
jokav
sentimentalen
o vsem
kar doživljam
zadnje čase

o tem
kako sem se
spremenila jaz
in kako drugi

tole pišem
v gostilni ob cesti
in gledam jezero

pravkar so mi
prinesli forelo v vinu
in merlot

zato vas pozdravljam
slišimo se jutri

namreč
ne bi rada končala
kot tisti gost
v dedkovi gostilni
na uncu
ki je jedel postrv
in na veliko govoril
pa se mu je v grlu zataknila kost

PRIVID

*babico po očetovi strani
sem spoznala zelo staro
živela je v prastari hiši
kriti z gnilo slamo*

*nikoli ni rezala
solate z nožem
z razpokanimi prsti
jo je trgala
v scefrane krpe
pekla je nizek koruzni kruh
pobirala listje iz štirne
in nabirala drobna jabolka
ki so popadala v travo*

*nad črvivim predalnikom
v edini sobi
smo bili vsi zbrani
v en okvir
srečni in nasmejani
kot nikoli v resnici*

*tam so me imeli radi
kadar sem prišla
je stric izbrskal
slamice v seniku
raztopil milo v vodi
ves dan sem pihala mehurčke*

*še preden sem odšla
so se razblinili
kot moje navidezno
zazidano
otročstvo*

PRIDI DANES

*pridi danes zvečer
in mi prinesi šopek rož
takšen spomladanski
s tulpami in irisi
in z modro hijacinto*

*pridi in mi prinesi šopek
z rokami za hrbtom
kakor v starih filmih
(prijazen uglajen gospod)*

*prinesi s seboj
svoje veselje nad življenjem
in nad najinim snidenjem*

*pridi danes
ko je tako dišeč večer
da ne bi nihče smel
biti sam*

MOJI TRENUTKI

*dragoceno mi je
življenje
ki ga živim
rada imam
samotne trenutke
brezove listke
in šope španskega bezga
medeninasto svetilko iz školjk
modrobela porcelan
slovenske pesniške zbirke
in lončen čajnik*

*rada imam
če se mi kdo
zjutraj nasmehne
mi podari griotko
ali šopek šmarnic
rada imam
mavrico po dežju
in svetlečo mokro travo
skrite koticke v hosti
kjer rastejo gobe
in stara pisma
iz najstniških let
mrzel veter
ki zapiha
od zasneženih kamniških alp*

*to so moji
izbrani trenutki
ne skrunite jih
s svojo zlobo*

Tišina.

foto Vlastja

NEKATERIH NE POZABIM NIKOLI

*spominjam se
mnogih ljudi
ki so okrasili
moje življenje
in drugih
ki so teptali
po njem*

*zdaj je malo
enih in drugih
vedno tesneje
zapiram svoj pokrov
postajam neranljiva*

*skoraj sama sem
v tem polmraku
morda bom še kdaj
previdno
narahlo
odstrla zastore*

*tebe
ki si mi prvi
napisal pesem
in mi podaril
rozewicza goetheja in kozaka
tebe ne pozabim nikoli*

GREMO PO ZVONČKE ZA SAVO

*v mehko in zdrsljivo zemljo
se ugrezajo noge
na pomlad
sonce je že toplo
če zapreš oči
presevajo skozi veke
migljajoče mavrice*

*rečne bregove so prekrili
drobni in veseli cvetki
kmalu se bo zmračilo
domov bomo prinesli
nemirne šopke zvončkov
rdeča otroška lica
in iskrice v laseh*

*in jaz se bom
zavila v spomladansko žalost
ker bi rada spremenila svet
pa bo zopet svet
spreminjal mene*

Presladka barkovljanska sliva

Bruna Pertot

Presladka. Pa ne ker bi bila preveč sladka, temveč zato, ker je v času svoje zrelosti tako zelo zelo sladka, tako uravnovešeno medena, s tisto prevleko do milijoninke preračunanega loščila in s tisto belkasto sladkorino moko na koži, da se je ne smeš dotakniti, sicer jo prstni odtisi nepopravljivo zaznamujejo, ne smeš je prijeti brez škode, je nekaj tako minljivega kot so metuljeve peruti in cvet vodenke.

Že je napočil čas zorenja. Vabijo njeni zamolklo vijoličasti sadeži, ki padajo in se kotalijo po bregu, od Očastva do Gandričev, Stare gore in Rončičev in še dalje, tja do Fričev, pa še tam, kjer so Kozjaki, Ukovec, Boved in Cijaki, ti zaselki v naselju, izzseki zemlje, vsi s pradavnimi imeni...

Kdor pozna vse njih zaklade, jih hvaležno in slastno obira za jesen in še za zimo: drugo ob drugi: jajčaste, debele drobne, vse obdarjene s sladkorji, rudami in vitamini, pa naj bo domača "prunus", tista prav "domestica", ali druga, dragocena julijanka, mirabela al damascena...

Je pa še najbolj bogata tista s podivjano grivo, ki je nikdar ne obrežeš, jo zalivajo nebesa in gnojijo gozdne ptice. Tista je še najbolj stara, tista je trdoživost sama in nam je še najbolj blizu, morda ker so jo privlekli s sabo iz nekdanje domovine, izza oddaljenih Karpotov dedje dedov naših dedov, ko so še častili Vesno, Lado in Peruna, ko so prišli in posedli to obljubljeni deželo.

Morali so jo ljubiti, spoštovati in častiti, če so jo nosili s sabo med šotori in živino, med drobnico in družino, v lepem, v burji in viharju, morda cela dolga leta! In kako so jo nosili, kost, drevesce in sadike? Kdo bi vedel?!

Ko pa so jih posadili, ko so slive že rodile, umrle in so zrastle njih potomke, ko so dedje že orali nove njive, nova polja, so prihajali vojščaki v belih plaščih, z rdečim križem, pravili so jim križarji: ti so spet nosili s sabo nove sorte zlahtne "prunus", naše dobre sladke slive in so skrili na Trsatu hišico svoje Kraljice, hišico iz Nazareta in vsadili tudi slivo. So pomešale se sorte in rodile zopet nove, tiste, ki divjajo v bregu z nikdar počesane grivo.

Kdo bi se odpovedal medu, ki kaplja od sadežev, raj za ose in čebele, ko se avgustovsko žarenje prevesi v predigro umirjene jeseni?

Vzpenjaš se po kozjih stezah in ob pogledu na ta blagor te obletava roj pregrešnih misli in predstav: cmoki v slivovi omaki (kakor češnjevi v maju!), pudding s slivovo polivko, slive potopljene v kreme te in one vrste in nazadnje marmelada, ki je kraljica marmelad. Iztegneš roko enkrat, dvakrat in potem se ne ustaviš, dokler ni košara polna polna, ti pa kot da si večerjal, ne le enkrat, dvakrat trikrat, ne da bi šel kaj v širino, če se le odpoveš čemu drugemu. Sliva res da ne redi: žejnemu je kot studenec, lačnemu je zdrava hrana. Saj ni ona prav nič kriva, če prihaja v družbi grozdja, fig in tistih hrušk, vseh porjavelih kot od rje.

Naša mati jih je sušila, ene in druge na leseni deski od pranja, vse pogrjnene s tančico pred žuželkami in mrčesom, brez dodatkov in pesticidov.

Danes? Kdo jih še pozna, tiste suhe zimske slive in pa tiste mlečne štruce, ki jih skrivajo v sredici skupaj z grozdem in koščki posušene fige, ko je zrak okoli ničle in tuli burja nad zalivom?

Veš, da je sladkorna bomba, petkrat več sladkorja nosi kot poletna sveža sliva, ki je vsa še polna limfe. Danes jih sušijo umetno, s plini, žarki, žarometi in z modernimi pečmi, jo natrejo, da se sveti, da je prava lepota v primeri z ono našo, ki si jo sušil pod zidom v

avgustovski pripeki. Ali naša, o božiču, je kot balzam na jeziku: nič ne veže nič ne pika, nič packasto ne vleče, nič dvomljivih priokusov po kislinah in po praških, ki zavajajo oko.

Tu in tam še kdo počenja, kar so učile stare mame. Kar ni nikdar šlo v pozabo, je češpljeva marmelada in kolikor je hiš v bregu, toliko je menda načinov kuhe te sladke skrbi za zimo. Vsakdo jo skuha po svoje, po okusu in potrebi. Kjer se breg izteka v morje, za portičem, tam za mostom, peče slive gospa Ljana, mamina sestrična, ki ima ključke vseh skrivnosti od ljudske noše do receptov, mer, pravil, umetnosti priprave vseh dobrot iz prejšnjih časov, kot so sanjski štrukeljčki z orehi, "fanclji z duši" in pa tiste ovele slive, plavajoče v lastnem soku, brez sladkorja, brez vsega.

Že ko se spustiš po klancu, čutiš blažene vonjave, ki lebdijo okoli hiše, kuhinja je prenasičena in veš, da danes Ljana peče slive, komaj obrane, sveže mastne in debele, samo "češpe" so po naše.

"Dober dan," si da postavno opraviti okrog ognjišča. In ti vdihavaš, izprašuješ, poizveduješ.

"Ne pečene, ne," popravi. "Samo malce ovenjene. Vsaka lepo ločena od druge, - toplota - toliko da se sliva sesede in pa špricati ne sme, tudi počiti nobene? Če pa ena sama počti, jo gospa brž odstrani.

Se sklonim v upanju, da se naučim. Pečica komajda segreta na približno sedemdeset stopinj in potem jo uravnavaš kot je plin in kot je tok, počiti ne sme nobena, ker sicer ni za uporabo. Tole traja nekaj ur. Ko so vse lepo ovele, romajo v steklene lončke, v posode, neprodušno so zaprte in se potopijo v lonec z vodo. Tako se bodo izparevale približno štirideset minut. Tam v lončkih je strašno toplo in slive se prično potiti, kopajo se v lastnem soku, v lastni limfi in sladkorju. "Ne, ne, prav nič sladkorja", še pribije gospa Ljana. "Ga že imajo one same." Ko je operacija mimo, se mora vse lepo shladiti in posušiti in poroma na polico.

Vem, da jih bom enkrat deležna tam o Vseh svetih, o božiču. Zdaj pa ne, niso "ta prave", morajo se "vdelat" in, nazadnje so še zunaj redko redko posejane tam po paštnih v bodečih vejah in ograjah.

Tu ob morju, ko se enkrat september piše, je pridelek slive v kraju; ostane še paberkovanje, ki je slajše od pridelka, ko zasačiš nekje skrito še peščico zadnjih sliv.

Druge so že na policah in na oknih, skoraj da bi pozabila: tiste v oknih zložene v plasti s sladkorjem ali potopljene v žganje. Tale stari vrč iz stekla je nadvse originalen: lepo vidne so plasti celih fig in sliv in grozdja, vse zasuto prav do grla z neprečiščenim sladkorjem iz trsa. Če bo sonce imelo moč, da bo sladkor raztopilo, ne bo škoda niti časa, niti truda. Upajmo, da bo sijalo, saj nam radio obeta jasno morje, nebo mirno in lepo "ureme".

Jože Cukale d.j.

MEDITACIJA pred lurško votlino.

*Moja ljubezen
hodi v poskočnem ritmu
bolj dražestnem od srne
a se ustavi
pred hišo očetovo
samo za hip.*

*Ljubka je
kot mladega dežja utrip
na polkna mojega jutra.*

*Včasih me čaka
tam pri vodnjaku
z vedrom ob boku, da spet
tiho odide v svoj Nazaret.*

*Sled njenih deviških stopenj
odmeva kot pesem dežja
otožno od mojih oken.*

*Kot ptica selivka
se vrača domov
na zvesto podstrešje
v dom osamelih.*

*Pravijo,
prva ljubezen
ne zarjavi,
še zmerom prihaja mi v vas
podnevi, v trudne noči.*

*Posedam tu z romarji,
kjer neki potoki srca
mečejo svilene preje,
kjer zdrave vode teko
v rane brez dna
pri lurški votlini
pod Pirenejami.*

*V radosti moje se zlivajo, -
očem nepoznane, -
o, naj nikdar ne zacelijo
te srčne rane...*

Pred desetimi leti je Mladika prvič objavila nekaj slovenskih prevodov pesmi sodobne hrvaške pesnice Anke Petričević, klarise s. Marije Presvetega Srca iz Splita, rojene 2.1.1930 v Lovreću pri Imotskem v Dalmaciji.

Svoje življenje je predstavila dvakrat, na dva načina: v poeziji in prozi. Svojo avtobiografijo v prozi je do zdaj objavila v dveh obširnih delih (več kot 1000 strani): **Žeja po večni ljubezni** (Split 1990) in **Večna je njegova ljubezen** (Split 1992). V prvem delu zanimivo opisuje svoja otroška leta, navezanost na domače, okolje, v katerem je rasla, grozote okupacije, težave po osvoboditvi, svoj študij in odločitev za poklic. Na zagrebški univerzi je diplomirala iz domačega jezika in književnosti. Izpitate iz slovenske književnosti je odlično opravila pri slovenskem profesorju dr. Franu Petretu kot njegova najboljša študentka. Posebno všeč mu je bila njena primerjava Rilkejeve in Gradnikove poezije (Padajoče zvezde) in to, da je znala vse pesmi na pamet.

V drugem delu avtobiografije (1955-1975) pa opisuje življenje in delo v samostanu ter srečanje s številnimi osebnostmi, zlasti v času, ko se je zdravila doma in v tujini. Študente in profesorje je presenetila njena podiplomska odločitev: stopila je v splitski samostan sv. Klare. Tu je kljub raznim dolžnostim in težki bolezni nadaljevala z literarnim delom, ki ga je začela v študentskih letih v krogu književnikov, prijateljev pesnika Tina Ujevića. Izdala je celo vrsto pesniških zbirk duhovne, religiozne vsebine (po letu 1976 tele: Sijaj Ljubezni, Alvernija, Morje Sijaja, Ave Maria, Žalostinke, cikluse: Sijaj Ljubezni, Iz globine srca in Portret moje Ljubezni v knjigi Molitve srca, Ljubezen zaradi Ljubezni, To je vsa moja zgodovina, Dosegla sem svoj Sijaj, V siju Svobode (sonetni venec), pesnitvi Apokalipsa in Odrašenikova ljubezen, nekaj dram in dramoletov ter več knjig esejev in meditacij duhovne vsebine. Leta 1975 je namreč ustanovila zbirko Symposion, v kateri je izšlo več kot 50 del klasikov asketsko-mistične literature. Vsa ta dela, več kot tretjina je njenih, je opremila s svojo spremno besedo, z esejem ali meditacijo.

Odlikuje jo izredna razgledanost na različnih področjih, tako teologije in filozofije kot književnosti, glasbe in umetnosti. Anka Petričević je tudi slikarka (prijateljca slovenske akadem. slikarke Stanislave S. Podobske), pevka in glasbenica. Več let je bila predstojnica splitskega samostana, o katerem je napisala tudi monografijo.

Prevedene pesmi so iz ciklusa Portret moje Ljubezni. Ciklus obsega 35 pesmi. Radio Slovenija ji je posvetil že 14 oddaj.

Martin Silvester

TI SI DOBROTA

Mislila sem, da sem kot tujec v tem samotnem
neskončnem prostranstvu Vesolja,

pa sem začutila Tvoj topli dih
in Tvojo navzočnost –

kot vonj morja,
ki ga prinaša jugo z morske gladine.

Ti si DOBROTA
tudi tedaj, kadar me bije s kaznijo
in ko mi prizadeva bolečino.

V nasmehu matere Te spoznavam,
v srcu najdražjega bitja,
ki me ljubi.

O Dobrota, dragocenejša od dragih kamnov!

Svoje bitje Ti izročam
z zaupanjem.

Ker Ti si dar Neba –
tež žalostni Zemlji.

TI SI SONCE

Kako je lepo, ko zaigra nad vodami.
One tedaj bleščijo
kot srebro.

V njih ogledujem svoj obraz,
v njih zrem Tebe.

Ti si Sonce, od katerega živim
in ki izpolnjuje moj dan
s svojim sijajem.

Brez Tebe bi klonila,
brez Tvoje ljubezni bi ovenela
kot cvet v mrzli noči.

TI SI MORJE

Ti si Morje...
In Tvoje obale so večnost.

Vate skrivajo zvezde svoj sijaj,
o Tebi molijo ponoči.

Ti si Morje, ki iz sebe dviga
silne viharje
in jih pomirja nad vodami.

Molčiš...
In Tvoj molk je neskončen.

V sebi skrivaš trpljenje ribičev,
pesem veslačev
in osamljeni krik galeba.

Ti si Morje, ki v njem tonejo
vsa večerna sonca.

*Ti si Morje –
blago in zanesljivo
kot mati.*

Kot biser sanjam v Tvojih globinah.

TI SI LUČ

*Ti si Luč, svetloba, ki jo od večnosti izkazuješ
in Tebi ni začetka
in v večnost se izlivaš
in Tebi ni konca.*

*V Tebi je vse, kar obstaja,
brez Tebe ni obstoja.*

*V Tebi se ne more nič izgubiti,
poleg Tebe ne more nič mimo iti.
Žarki Tvoje luči prodirajo v mojo
dušo in jo razsvetlujejo,
skozme prodirajo v globine neizmernosti
– če jih ne zadržujem
– če jih ne utrinjam
– če jih ne blatim!*

*Kako beden je človek, ko skruni
Tvojo luč, ki v njej je čistost,
ko ugaša Tvojo luč,
ki v njej je življenje.*

*Skozme tečejo v večnost Tvoji žarki,
izginjajo v Tebi.*

*O da bi bila tudi jaz bleščeč žarek,
ki bi se dvigal iz Tebe
in izginil v Tvojem izviru.*

TI SI LJUBEZEN

*Ti si Ljubezen, ki je razgibala svetove
in mene v življenje prebudila –
da gledam lepoto Tvojega bitja
in da Te ljubim.*

*Izvir si blaženstva in radosti,
s svojo bitjo osrečuješ vse.*

*Po Tebi žejam brez prestanka...
In Ti me napajaš s svojimi čistimi izviri,
katerih ne zapuščam.*

*Ti si Ljubezen, ki je zaradi mene postala Trpljenje.
Dovolj je, če Te pogledam na križu –
in že zaihtim.*

*O moja Ljubezen,
o moje Življenje,
o moja Bit!*

*Pa vendar Te ne morem imeti –
brez bolečin.*

TI SI VSTAJENJE

I

*Zakaj nas spuščaš v mračna brezna
skušnjav,
v žrelo smrti?*

*Da razgalijo "starega človeka" v nas
in nas strejo v prah.*

*Da more tedaj skozi naše
mrtve kosti
steči –*

Tvoj oživljajoči dih.

II

*Smrt Te ni mogla uničiti,
streti,
izbrisati z obličja Zemlje,
ker si Življenje
in nesmrtni Duh.*

*In Telo, ki vstane od mrtvih
spremenjeno,
večno
in mlado.*

In ki nam postane Kruh.

TI SI ODPUŠČANJE

*Kako naj oprostim tistemu,
ki mi je smrtno ranil
srce, da z zadnjim trzlajem
bije;
ki mi je utrnil živo ognjišče
in razsul mrtve kosti,
da nam izbriše vsak spomin?*

*Kako naj oprostim tistemu,
ki mi je ubil najdražje:
mater, očeta, sestro in brata.
Domovino v črnino zabil
in z vojno začel?*

*Kako naj pozabim prevaro,
ropanje,
zločin,
izvir smrti...?*

*O, samo zaradi Tebe,
ki mi obljubljaš
za vse večno vstajenje
in srcu prinašaš tolažbo,
rešitev in –
MIR.*

1.X.1992

Prevedel **Martin Silvester**

Smrt na Matajurju

Na sv. Lovrenca dan je bil, tako kot vsa zadnja leta, praznik v Matajurju, najvišje ležeči vasici v naši Benečiji. Na prazniku so se vsako leto zbrali Benečani od blizu in daleč, med njimi je bilo mnogo emigrantov, ki se ob Velikem šmarnu radi vračajo v svoje dolinice pod Matajurjem in Kolvratom. Tudi Slovenci s Tržaškega in Goriškega radi prihajajo na ta praznik pod Matajurjem. Tako je bilo tudi letos, enajstega avgusta.

Že zgodaj sem šel z nečakom na pot v želji, da se podamo na sam vrh beneškega očaka. Dež, sicer droban, a vztrajen, nam je prekrizal račune. Obrnili smo avto in ga pustili nekje pod vasjo. Čakali smo na začetek maše in si medtem ogledovali pokopališče, velik Kristusov kip pred cerkvijo (še vedno je zaprta po lanskoletnem žalostnem vdoru karabinjerske čete in razdejanju, ki je temu sledilo). Šli smo v domačo gostilno, iz katere je bilo slišati prijetno slovensko petje.

Kmalu se je začela maša, ki jo je imel starosta beneških slovenskih duhovnikov, tarča lanske anonimne ovadbe Paskval Gujon. Maša in petje, vse je bilo v slovenskem jeziku, kateremu je beneški naglas dajal poseben čar.

Po maši so se ljudje zadovoljni srečevali, si izmenjavali pozdrave in voščila, se vabili na kozarček pristne kapljice.

Tudi jaz sem hotel izkoristiti priložnost in pozdraviti čimveč starih prijateljev, starih dobrih znancev Beneške Slovenije. In stiskal sem roke Paskvalu Gujonu, Antonu Birtiču, Boži Žuaneli, Viljenu Černu, Paskalu Zuaneli, pa mlajšim Bepiju Krizetiču, Jole Namor, Živi Gruden-Krizetič...

In končno njemu: Izidorju Predanu. Koliko časa ga nisem videl. Zelo sem se razveselil snidenja z njim in njegovo ženo. Ostala sva sama, blizu prireditvenega prostora, a sama, ker sem se zares želel z njim malo pogovoriti. Imel sem vtis, da tudi on z mano. In tekle so besede in spomini. Potovanje z Benečani k emigrantom v Belgijo, pot v Rim k predsedniku vlade Emiliju Colombu, skupne poti in delegacije v Ljubljano... Res je bilo dosti najinih skupnih poti in romanj, romanj za naš jezik, za naš rod v zamejstvu, za boljše življenje ljudi ob morju in pod Matajurjem, na Krasu in v Brdih.

“Nikdar se nisva sprla, niti kaj užalila, tudi z besedico ne”; sem ugotovil.

“S teboj se ni bilo mogoče spreti, bil si preveč diplomatski”.

“Ti pa prevelik narodnjak, da bi bilo možno s teboj priti kaj navkriž”, sem pribil, potem pa še dodal:

“Imaš opravila danes. Pustim te, le za prispevek za petdesetletnico Radijskega odra te še poprosim”.

“Ti bom poslal krajši prispevek po pošti. Zdaj se počutim bolje. Ti bom poslal, saj sem tudi sam v starih časih sodeloval pri tržaškem slovenskem radiu”.

“Prav. Zbogom. Poslušal te bom, ko boš govoril”.

Dr. Drago Štoka in Izidor Predan (levo) na Matajurju nekaj trenutkov pred tragičnim dogodkom.

Šel je proti odru in čakal tam na začetek kulturnega praznika. Najprej uvodni pozdrav Igorja Tula, potem nastop tolminske folklorne skupine, govor Viljema Černa, ki ga prekinе nenaden padec: Izidor Predan se je zgrudil pred očmi vseh in ni več vstal. Ne takojšnja prva pomoč prisotnih, ne helikopter z zdravnikom, ne rešilni voz z drugo zdravniško ekipo: nihče ga ni mogel več obuditi k zavesti. Skoro uro je trajala mučna negotovost ob masiranju negibnega telesa, potem so reševalne ekipe s sklonjeno glavo zapustile prostor sredi vasi. Oči prisotnih so se orosile, čuti je bilo žalostno ihtenje, obupen jok Izidorjeve žene... Hudo nam je bilo vsem, zares hudo. Vlil se je močan dež, ljudje so pristopili bliže k mrtvemu, na tleh ležečemu Izidorju - Doriču, Paskval Gujon, matajurski župnik, ga je blagoslovil, in oglasila se je beneška “Oj, božime...” tako žalostno, kot morda doslej še nikoli...

Ime Izidorja Predana me je spremljalo od ranih študentskih let. Poznal sem ga še prej, preden sem ga srečal. Zaradi njegovih lepih, iskrenih, narodnih pesmic, zaradi njegovih povesti in črtic, zaradi njegovega boja za obstoj Slovencev pod Matajurjem. Bil je to njegov trd, a neomajen boj; ne ječa ne zasmehovanje ne trikoloristično izzivanje: nič in nihče mu ni mogel zlomiti vere in ljubezni v njegove ljudi, nihče mu ni mogel ubiti v srcu ljubezni do slovenskega jezika in naroda.

Tak je bil in tak bo ostal v našem spominu Izidor - Dorič Predan, velik Benečan, velik človek, velik narodnjak.

Drago Štoka

Hvala prijatelju Lorenzu Bellomiju

Vedeli smo za njegovo bolezen, toda pričakovali smo, da se bomo od njega lahko poslovili od blizu, da bomo še enkrat srečali njegove žive in dobre oči, ko je, obkrožen z ljudstvom, pozdravljal na levo in desno v skrbi, da ne bi koga spregledal, upali smo, da bomo še poslednjič deležni njegovega blagoslova.

Božja previdnost je hotela drugače.

Tako so nam ostale njegove besede, ko je že vdan v bližnji konec, ponovno dokazal, kako mu je pri srcu usoda tržaškega mesta in njegovih ljudi, toda ostajajo nam tudi globoke in dragocene misli, ki jih je izrekel na številnih srečanjih s slovensko komponento tržaške cerkve.

Prišel je med nas poln dobre volje in pričakovanj, čeprav se je dobro zavedal težke dediščine ter problemov in težav, ki so ga čakali v tržaški škofiji. Skozi preizkušnje, ki jih je doživel v ne polnih dveh desetletjih, se je prebijal s pogumom in navdušeno zagnanostjo, kdaj pa kdaj tudi s kančkom naivnosti, toda vedno stoodstotno prepričan, da dela za skupno dobro.

Škof Lorenzo Bellomi predavatelj na Dragi 1980.

Če sem zgrešil, je odgovoril nekoč na nek očitek, sem to storil samo iz ljubezni in da bi preprečil hujše zlo.

Obračun njegovega dela v tržaški škofiji bodo delali zgodovinarji, mi vemo, da nam je bil škof Lorenzo Bellomi blizu kot človek iz civilne družbe in kot Kristusov predstavnik na zemlji. Dobro smo ga spoznali ob skupnih pobudah tržaške škofije, na njegovih pastoralnih obiskih, v naši družbi - v Društvu slovenskih izobražencev je večkrat imel duhovne obnove - na Dragi je bil celo med predavatelji. Povsod je prišlo do izraza spoštovanje do naše slovenske samoniklosti in njegova prirojena simpatija, skrbela ga je usoda manjšine kot bistveni del tukajšnje civilne družbe, vznemirjala ga je naša razdvojenost. Vlival nam je vero in pogum ter krepil upanje, toda opozarjal in pozival nas je tudi na aktivno prisotnost v javnem življenju. Ni mogel razumeti odklanjanja sprave in sožitja. Nismo ga vedno poslušali in mu nekajkrat tudi obrnili hrbet, za kar nam je lahko žal.

L. Bellomi med sv. mašo na Dragi 1982, ob njem dr. Lojze Škerl.

Lorenzo Bellomi v Trstu ni našel na stežaj odprtih vrat in marsikatera njegova beseda in pobuda ni imela pravega odmeva. Tako so nekateri komentirali njegovo skoro 20-letno prisotnost v tržaški škofiji, toda sadovi njegovega dela prihajajo na dan šele zdaj, počasi, a zanesljivo.

Zato še poslednjič hvala škofu in prijatelju Lorenzu Bellomiju.

Anka Petričević

TI SI GOLGOTA

*Ti si Golgota –
kraj vseh bolečin,
kraj vseh muk,
na katerem se vsak dan
s Tabo razpenjam na križ.*

*In mojemu srcu odkrivaš
z njenih višin –
kako se ljubi.*

TI SI RESNIČNOST

*Ti si resničnost
bolj resnična od vseh
[resničnosti,
bolj resnična od človeškega
[srca,
bolj resnična od življenja.*

*Ti daješ življenje vsemu
[ustvarjenemu,
ker vse izpolnjuješ.*

*Prepoznavam Tvojo sled
[na cvetu,
na rosi,
v nasmehu otroka.*

*Prepoznavam Te v sebi
in nate se naslanjam,
ker si prisoten v moji noči.*

*Kako neizmerno srečno
je Tvoje obstajanje!*

(Prevod Martin Silvester)

Padla sta dva stebra Slovencev v videmski pokrajini - umrla sta Izidor Predan in Salvatore Venosi

V zadnjih dveh mesecih sta nenadno umrla vidna javna in kulturna delavca Slovencev v videmski pokrajini, Izidor Predan in Salvatore Venosi. Šlo je za različni osebnosti, ki sta izhajali iz različnih okolij. Prvi je bil že nekoliko odmaknjen, drugi ves sredi aktivnega dela, a povezovala ju je velika ljubezen do slovenstva, čut odgovornosti do ožje domovine - pod Matajurjem ali pod Sv. Višarjami. Povezuje ju tudi dejstvo, da ostaja za njima huda praznina, ki jo bo zelo težko izpolniti.

Na Srečanju Slovencev na Matajurju, kjer bi bil moral spregovoriti, je 11. avgusta nenadno umrl znani beneški javni in kulturni delavec **Izidor Predan**. Rodil se je 7. maja 1932 v občini Grmek kot deseti otrok. Že leta 1948 je bil odgovoren za Zvezo slovenske mladine na Videmskem, naslednje leto se je ob ustanovitvi vključil v Demokratično fronto Slovencev za Benečijo in postal leta 1954 njen tajnik (takrat je bila preimenovana v Socialistično fronto Slovencev). Večkrat je bil zaprt. Ta slovenska stranka je bila naslednjega leta razpuščena, Predan pa se je kasneje vključil v KPI (po njenem razkolu v SKP) in v SKGZ. Bil pa je med pobudniki Kulturnega društva Ivan Trinko leta 1955, Dneva emigranta (1964), Kamenice (1971). V letih 1974-85 je bil glavni in odgovorni urednik Novega Matajurja, kamor je pisal še pozneje, velikokrat s psevdonomim Petar Matajurac ali Dorič. Pisal je še narečne drame, komedije in pesmi, ki so tudi ponarodele, saj je njegova S strani Matajurja, ki jo je uglasbil Ubald Vrabec, nekakšna optimistična beneška himna ob otožni Oj božime. Pogreb 14. avgusta na Lesah je pokazal, kako splošno priljubljen je bil. Kot komunist ni zavrgel vere, bil je velik Slovenec in do konca je pozival k večji medsebojni strpnosti in sodelovanju.

Tudi **Salvatore Venosi** je odšel nenadno, zaradi srčnega napada 18. septembra na Jesenicah. Ko pišemo te vrstice, še ni bil pokopan v doma-

Salvatore Venosi.

čih Žabnicah, kjer se je rodil 30. novembra 1938. Kanalski dolini je posvetil vse svoje sposobnosti. Slovensko izobrazbo je pridobil na srednji šoli in na klasičnem liceju v Gorici. Nekaj let je bil profesor na Tržaškem, od leta 1983 do smrti pa je vodil sedež Slovenskega raziskovalnega inštituta v Ukvah. Od leta 1976 do smrti je tudi organiziral tečaje slovenščine in pa tečaje Glasbene matice, tako da je postal najvidnejši prosvetni delavec v Kanalski dolini. Do razhoda je tesno sodeloval z župnikom Mariom Garjupom v Ukvah (pobuda za tečaje, glasilo Ukve), dolgo je bil cerkovnik na Sv. Višarjah, zadnje čase pa je bil dejaven zlasti v društvu Planika. O svoji ožji domovini je tudi veliko pisal v časopise, revije in zbornike (nazadnje skupaj z Ireno Šumi v knjigi Govoriti slovensko v Kanalski dolini, Trst 1995), vrsto let je vodil rubriko za Kanalsko dolino na Radiu Trst A. Interese deželice pod Sv. Višarjami pa je zastopal tudi v deželnem vodstvu Slovenske skupnosti, večkrat tudi kot njen kandidat, v Slovenski kulturno gospodarski zvezi, v nekaterih osrednjih ustanovah naše manjšine, na zborovanjih in v skupnih delegacijah, ki so obiskovale oblasti. Tesne vezi je imel tudi s Slovenci v Avstriji.

Grafenauerjev zbornik

Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Filozofska fakulteta v Ljubljani in Pedagoška akademija v Mariboru so izdale na 703 straneh večjega formata Grafenauerjev zbornik. Posvečen je zgodovinarju dr. Bogu Grafenauerju (1916-95). Vincenc Rajšp je s sodelavci uredil 52 prispevkov Grafenauerjevih prijateljev in kolegov, ki govorijo tako o njegovem delu kot o raznih zgodovinskih vprašanjih. Slavljencev življenjepis je napisala hčerka prof. dr. Darja Mihelič.

Glede povojnega položaja je posebno zanimiva razprava dr. Jere Vodusek Starič Poskus reprize dolomitske izjave?, ki opisuje odnos slovenskih oblasti do Cerkve, zlasti pa do preostalih krščanskih socialistov. Gre za politične in udbovske prijeme, ki gredo do procesa proti Šolarju in Fabijanu in prekinitve diplomatskih stikov med Jugoslavijo in Sv. Sedežem decembra 1952. Razprava je nastala ob preučevanju donedavna nedostopnih arhivskih virov v Ljubljani.

SLOVENSKI ŠPORT V ITALIJI

Športni urednik Primorskega dnevnika in svojčas organizator košarke v zamejstvu Branko Lakovič je s sodelavci pripravil Zbornik slovenskega športa v Italiji 1995-96. Izdalo ga je Združenje slovenskih športnih društev v Italiji. Gre za bogat letopis, ki v slovenščini, italijanščini in delno angleščini predstavlja vsa slovenska športna društva v Italiji, njihovo delo v sezoni od 1. julija 1995 do 15. junija 1996 in uspehe posameznikov, dalje prinaša koristna imena, naslove in podatke o športni organiziranosti v Sloveniji in Italiji itd. Knjigo so predstavili 20. julija na Proseku, pozneje pa še v številnih krajih.

NOVI PROSTORI KZ

Kmečka zveza v Trstu je 15. julija odprla prenovljene prostore v Ul. Cicerone. Številne goste je pozdravil predsednik Lojze Debelis. Sedež je blagoslovil škofov vikar msgr. Franc Vončina, prisotni pa so bili slovenski minister za kmetijstvo Jože Osterc, državni sekretar za Slovence v zamejstvu in po svetu Peter Vencelj, predsednik Konfederacije italijanskih kmetov Giuseppe Avolio in drugi.

Srečanje treh Slovenij

Predavatelj na letošnjem višarskem srečanju je bil pisatelj Zorko Simčič (zadni na desni s klobukom).

Na Sv. Višarjah je bilo 4. avgusta osmo Srečanje treh Slovenij. V Višarskem domu srečanj "Lambert Ehrlich" so se posebej spomnili pobudnika, rajnega izseljenskega duhovnika msgr. Vinka Žaklja. Predavanje je imel pisatelj Zorko Simčič, ki je razmišljal o verskih in narodnih vrednotah, v romarski cerkvi pa je somaševanje vodil mariborski pomožni škof msgr. Jožef Smej.

NAŠ PRAZNIK 1996

Pokrajinsko vodstvo Slovenske skupnosti za Tržaško je 20. in 21. julija izpeljalo tradicionalni Naš praznik v Nabrežini. Ob kulturnih in družabnih pobudah, ki so se zvrstile, je treba omeniti govore pokrajinskega tajnika SSK odv. Petra Močnika, deželnega tajnika Martina Breclja in slovenskega ministra za kulturo dr. Janeza Dularja ter okroglo mizo o krizi "družbenega gospodarstva" v zamejstvu, ki jo je vodil predsednik pokrajinskega sveta SSK odv. Jože Škerk, pri njej pa so sodelovali gospodarstveniki Aleksander Rustja, Hadrijan Corsi, Marino Košuta in Boris Siega.

SENJAM BENEŠKE PIESMI

Od 26. do 28. julija je bil na Lesah 21. Senjam beneške piesmi, ki ga prireja Kulturno društvo Rečan. Izdalo je tudi priložnostno brošuro. Nastopili so izvajalci 12 skladb, dva ansambla in mladinska glasbena skupina iz Tolmina. Prvo mesto je odnesla pesem Skokavka hop-sa-sa, za katero je napisal besedilo in glasbo Luciano Chia-budini, zapela pa jo je Ljuba.

VILENICA 96

11. mednarodno literarno nagrado Vilenica, ki jo podeljuje Društvo slovenskih pisateljev, so septembra podelili poljskemu pesniku Adamu Zagajewskemu. Tudi letos se je ob tem na Krasu zvrstilo več literarnih in drugih kulturnih srečanj.

Cerkveni pevski zbor od Banov je sodeloval na predstavitvi knjige o Andreju Zinku v Finžgarjevem domu na Opčinah.

Knjiga o A. Zinku

Mag. Andrej Štolfa.

Na Opčinah so praznovanje zavetnika sv. Jerneja povezali z več koncerti, 25. avgusta pa s prireditvijo v Finžgarjevem domu. Prof. Tomaž Simčič je predstavil knjigo Andrej Zink, dekan in župnik na Opčinah, ki jo je napisal dr. Drago Štoka. Z bogato dokumentacijo je obudil spomin na dušnega pastirja, ki je služboval na Opčinah v letih 1912-50.

Dr. Štoka in mag. Andrej Štolfa iz Narodne in univerzitetne knjižnice pa sta predstavila knjige iz župnijskega arhiva, ki so jih restavrirali strokovnjaki NUK v Ljubljani.

Veliki šmaren na Repentabru

Župnija Repentabor

EVGEN GUŠTIN

član likovne skupine DOLIK, Jesenice

RAZSTAVA V SRENJSKI HIŠI NA TABRU
od 13. avgusta do 18. avgusta 1996

Ob verskih slovesnostih za praznik Marijinega vnebovzeta se je na Repentabru zvrstil tudi bogat kulturni in družabni spored. Najprej so v Srenjski hiši 13. avgusta odprli slikarsko razstavo domačina Evgena Guština, ki sicer že ves povojni čas živi na Gorenjskem, vendar se v svojih delih vedno znova vrača v domači kraj in med stare kraške hiše. Ob tej priložnosti je v barvah izšla lepa brošura, ki jo je izdala župnija. Naslednjega dne so v cerkvi zavrteli dokumentarec Anton Martin Slomšek - Slovenec za vse čase. Režiral ga je Jože Pogačnik po scenariju pisatelja Alojza Rebula, ki je ob zamejski premieri spregovoril skupno s snemalcem in producentom Ljubom Struno. Naslednje dni sta prišla na vrsto še pevska skupina Musica noster amor, ki jo vodi Janko Ban, in ansambel Kraški ovčarji.

Slikar Evgen Guštin.

UMRLA PISATELJICA MARIJA FRANCA

V Kubeđu v Istri so 28. julija pokopali Marijo Franco, ki je v letih 1990, 1992 in 1995 izdala tri zbirke šavriških zgodb. Tudi sama je okusila trdo življenje Šavrinke. Rodila se je 5. februarja 1907 v Gračišču, da je na stara leta prišla za pero, pa jo je nagovoril pisatelj Marjan Tomšič. Na pogrebu sta ji govorila duhovnik Dušan Jakomin in kipar Jože Pohlen.

MATURANTI IZ ARGENTINE IN KANADE

Nekajletni tradiciji maturantskih izletov po Sloveniji za mlade iz Argentine, ki obiskujejo slovenske tečaje (tokrat je prišla na vrsto 25. RAST - Roj abiturientov srednješolskega tečaja), se je letos julija in avgusta pridružila tudi skupina slovenskih maturantov iz Kanade. Izselsko društvo Slovenija v svetu jim je pripravilo bogat spored srečanj in obiskov, ki je obsegal tudi udeležbo na Srečanju treh Slovencev na Sv. Višarjah in dvodnevni ogled Koroške, ne pa Gorice in Trsta.

Izselsko društvo Slovenija v svetu (Štula 23, 1210 Ljubljana-Šentvid, tel. in faks 061-1521008) je tudi že izdalo poročilo in gradivo o III. taboru Slovencev po svetu, ki je bil v Šentvidu 6. julija posvečen vprašanju, zakaj se zdenci ne vračajo v domovino. Podobno, pripravljalo brošuro je društvo natisnilo tudi pred taborom.

KANADSKI SKAVTI

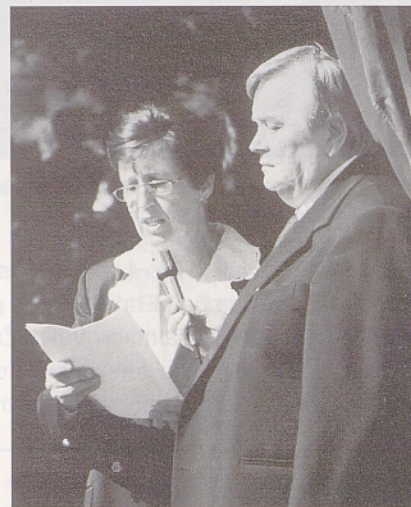
V drugi polovici julija so prvič taborili v Sloveniji slovenski skavti iz Kanade. Šotore so postavili v Srednji vasi v Bohinju. Pomagali so jim člani Združenja slovenskih katoliških skavtov in skavtinj. Slovenski skavti v Kanadi so dejavni od leta 1962. Danes so prisotni v župniji Brezmadežne s čudodelno svetinjo v Torontu. Glavna voditeljica sta Janez Genorio in duhovni vodja Pavle Novak.

SREČANJE TREH DEŽEL

V Žabnicah in na Sv. Višarjah je bilo 17. avgusta že 14. Srečanje treh narodov, za katerega dajejo pobudo ljubljanska in videmska nadškofija ter celovška škofija. Somaševanje so vodili škofje Kapellari, Battisti in Šuštar. Poseben poudarek so dali prizadevanju za prijateljstvo in mir.

Bazoviški junaki

Ob 66-letnici ustrelitve žrtev I. tržaškega procesa sta bili 6. septembra slovesnosti na pokopališču pri Sv. Ani v Trstu in pred spomenikom v Kranju, v bazovski cerkvi pa je bila zadušnica, ki ji je sledil govor dolinskega župana Borisa Pangerca. V nedeljo, 8. septembra, pa je bila svečanost pred spomenikom na bazovski gmajni. Spregovorili so kulturna delavca Diomira Fabjan Bajc in Miroslav Košuta ter politik Jure Canciani.

Letošnja govornica na bazovski proslavi prof. Diomira Fabjan Bajc in predsednik odbora za proslavo bazoviških junakov dr. Filibert Benedetič.

DEPORTACIJE, FOJBE, PORČINJ...

Pravkar minulo poletje je prineslo obnovljeno publicistično kampanjo v italijanskem vsedravnem in krajevnem dnevnem ter periodičnem tisku glede povojnih pobojev na Tržaškem, Goriškem in v Istri. Prevladovalo je vsiljevanje stereotipa o "etničnem čiščenju" na račun Italijanov, saj je bila (avto)kritika komunistov zaradi revolucionarnega nasilja bolj obrobna. K temu je pripomoglo tudi stališče slovenske levice, ki skuša odgovornost za dogodke naprtiti širši skupnosti. Zaradi knjižne oblike in načenanja tabujev je treba omeniti brošuro Quali valori oggi a cinquant'anni dalla Liberazione, ki jo je uredil Claudio Tonel (založba Edizioni della Laguna, Tržič) in vsebuje poleg njegovega uvoda osem prispevkov različnih avtorjev o fojbah, Porčinju itd.

SLOVENIJA V EVROPSKI ZVEZI

Slovenska skupnost je v sodelovanju s Krožkom za družbena vprašanja Virgil Šček iz Trsta 9. septembra priredila posvet na temo Slovenija v Evropski zvezi: nove možnosti sožitja in sodelovanja na krajevni in mednarodni ravni. Po pozdravu predsednika Krožka Rafka Dolharja in tržaškega župana Riccarda Illyja so posegli deželni tajnik SSk Martin Breclj, podtajnica na italijanskem zunanjem ministrstvu sen. Patrizia Toia, načelnik delovne skupine za manjšine v Državnem zboru Republike Slovenije Lojze Peterle, južnotirolski evropski poslanec Michl Ebner, predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev Nanti Olip in predsednik obalne samoupravne skupnosti Italijanov v Sloveniji Silvano Sau. Razpravo je vodil Ivo Jevnikar. Peterlinova dvorana v Trstu je bila pretesna za številno občinstvo obeh narodnosti.

NOVA FILATELIJA

Meseca maja je izšla prva številka XII. letnika revije Nova filatelija. Dejansko gre za novo pobudo, saj je sedanje glasilo Filatelistične zveze Slovenije (p.p. 281, 1001 Ljubljana) že izhajalo v letih 1949-59, a je povsem zamrlo. V samostojni Sloveniji, ki se lahko postavi tudi z lepimi in zanimivimi znamkami, je vsekakor potrebna publikacija.

TABOR 96

Tabor 96 v Prosvetnem domu na Opčinah je bil posvečen vinogradništvu na Opčinah in vinogradom Opencev, ki so nekoč segali do Sv. Justa. Na ogled je bila razstava starega orodja in dokumentov. Ob odprtju je 12. avgusta spregovoril Dragotin Daneu. V dialogu s psihologom Danilom Sedmakom pa je Atilij Kralj predstavil svojo drugo zbirko pesmi v trebenskem narečju Še druge - pagruntane na risalne mize.

48. MARIJANSKI SHOD

Na Opčinah je bil 8. septembra 48. Marijanski shod s procesijo po vasi in mašo za cerkvijo. Pridigal je goriški škofov vikar za Slovence dr. Oskar Simčič. Prisotni so se še posebej spomnili rajnega tržaškega škofa Lovrenca Bellomija.

Srečanje, ki sta ga priredila Slovenska skupnost in krožek Virgil Šček, je ob veliki udeležbi občinstva pozdravil tržaški župan Riccardo Illy.

PLOŠČA ZA ŠKOFA J. SREBRNIČA

Na rojstni hiši v Solkanu so 14. septembra odkrili ploščo v spomin na msgr. Josipa Srebrniča, ki je v letih 1923-64 vodil škofijo na otoku Krk. O življenjski poti te precej zamolčevane osebnosti je govoril prof. France Kralj, hvaležen pozdrav s Krka je prinesel generalni vikar msgr. Valter Župan, uvodni nagovor pa je imel predsednik krajevne skupnosti odv. Tomaž Marušič. Obeležje je blagoslovil koprski škof msgr. Metod Pirihi, ki je nato daroval mašo.

NAGRADA DUŠANA ČERNETA

Sklad Dušan Černe je svojo 21. nagrado podelil Skladu Mitja Čuk z Opčin za dragoceno delo, ki ga od leta 1979 opravlja v korist mladih, zlasti prizadetih. Priznanje so izročili 10. septembra na Opčinah, kjer so v imenu Sklada spregovorili Saša Martelanc, Drago Legiša in Zorko Harej, za Sklad Mitja Čuk pa predsednica Stanka Čuk. Nagrado je izročil podpredsednik Zadrúžne kraške banke Karlo Guštin. Za glasbeno točko pa je z rusko harmoniko poskrbel Adam Selj.

Podpredsednik Zadrúžne kraške banke Karlo Guštin, predsednica Sklada Mitja Čuk Stanka Sosič-Čuk in predstavnik Sklada Dušana Černeta Saša Martelanc.

Novo šolsko leto

V šolskem letu 1996-97 je prvič prestopilo šolski prag naših osnovnih šol skupno 223 otrok. V prve razrede osnovnih šol na Tržaškem se je namreč vpisalo 144 otrok (lani 135), na Goriškem 61 (lani 59), na zasebni dvojezični šoli v Špetru pa 18 (lani 20). Vseh osnovnošolcev je letos 688 na Tržaškem (lani 692), 289 na Goriškem (lani 279) in 76 v Špetru (lani 65).

Pred začetkom pouka je bil 31. seminar za slovenske šolnike v Italiji. Letos je bil prvič uradno namenjen tudi šolnikom na Goriškem, in to na podlagi novega slovensko-italijskega sporazuma. Uvodno srečanje je bilo 4. septembra v Kulturnem domu v Trstu. Slavnostni govornik je bil zgodovinar Branko Marušič iz Nove Gorice, šolske oblasti pa so zastopali v.d. deželnega šolskega skrbnika Giurleo, tržaški šolski skrbnik Campo, goriški šolski skrbnik Manini in državni sekretar na slovenskem ministrstvu za šolo in šport Zgaga.

UMRL SKLADATELJ PREVORŠEK

V Izoli je 20. avgusta umrl violinist, dirigent in skladatelj Uroš Prevoršek. Rodil se je 23. marca 1915 v Ljubljani. V letih 1949-81 je predaval na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Že leta 1945 je postal dirigent ljubljanskega radijskega orkestra, v letih 1955-66 pa je vodil novi Orkester Radia Ljubljana, sedanje Simfonike RTV Slovenija.

SPOMENIK ZA IZIDORJA ZAVADLAVA

Na Gorenjem Polju pri Anhovem so se 14. in 15. septembra spomnili duhovnika Izidorja Zavadlava, ki je bil tam župnik v letih 1935-46. V 37. letu starosti so ga 15. septembra 1946 umorili komunistični prenapeteži. Na kraju umora so postavili križ, v župnijski cerkvi pa so odkrili spomenik. Predstavili so tudi knjigo Bogdana Špacapana, Stanka Medveščka in Antona Pusta Na braniku resnice, Izidor Zavadlav, duhovnik, ob 50-letnici nasilne smrti, ki govori o njegovem liku in o klevetah v Primorskem dnevniku in med ljudmi, ki so bile uvod v zločin.

EINSPIELERJEV SIMPOZIJ

V Sloveniku v Rimu je bil septembra 16. znanstveni simpozij, ki je vsakokrat posvečen multidisciplinarni obdelavi velike slovenske krščanske osebnosti in njenega dela. Tokrat je bil na vrsti koroški duhovnik, časnikar in politik iz prejšnjega stoletja Andrej Einspieler. Referate je prispevalo 25 zgodovinarjev in teologov s Koroškega in iz Ljubljane. Programski vodja posveta je bil prof. Walter Lukan. Prihodnje leto bo simpozij posvečen ljubljanskemu škofu Tomažu Hrenu. Medtem je izšel zbornik s predavanji na lanskem simpoziju, ki je bil posvečen tržaškemu, nato mariborskemu škofu Andreju Karlinu.

UMRL AKADEMIK BRATKO KREFT

Dne 17. julija je umrl bivši podpredsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti, dramatik, pisatelj, režiser in literarni zgodovinar Bratko Kreft. Rodil se je 11. februarja 1905 v Mariboru. Že pred vojno je bil viden predstavnik levičarskih izobražencev. Njegova najbolj znana komedija je Krajnski komedijanti, ki jo je nedavno ponovno uspešno postavilo na oder Slovensko stalno gledališče v Trstu.

BIBLIJA NA SLOVENSKEM

Po 15 letih se je končalo delo za nov, znanstveni prevod celotnega sv. pisma v slovenščino. Ob izidu so v Ljubljani pripravili velik mednarodni simpozij o prevajanju in razlagi sv. pisma, ki ga je vodil bibličist Jože Krašovec. Zvrstile so se tudi pomembne spremne prireditve, na katerih sta med drugimi spregovorila predsednik vlade Drnovšek in predsednik republike Kučan. V Narodni galeriji je na ogled bogata razstava o biblijah na Slovenskem.

KNJIGA FRANCESCA MUSONIJA

Zadruga Lipa iz Špetra je v Črnem Vrhu v Benečiji predstavila knjigo s ponatisom in slovenskim prevodom dela Francesca Musonija Med Slovenci v Črnem Vrhu. Izšlo je leta 1898. Uvod v novo izdajo je napisal prof. Pavel Petričič.

MLADINSKI RAZISKOVALNI TABOR

16. Mladinski raziskovalni tabor je bil v drugi polovici avgusta v Mašerah v Benečiji. To je očitno nekatere motilo, saj je 25 mladih udeležencev, ki so pod vodstvom Milana Pahorja delali v skupinah za arheologijo, zgodovino, etnologijo, ljudsko izročilo in video, doživelo obisk orožnikov in pregled finančnih stražnikov. Mladi raziskovalci so svoje izsledke predstavili 29. avgusta na županstvu v Sovodnji.

UMRL P. ATANAZIJ KOCJANČIČ

V Kopru je 29. avgusta umrl p. Atanazij Kocjančič. Pokopali so ga v cerkvi sv. Ane, ki jo je oskrboval kot zadnji franciškan nekdanjega nacionaliziranega samostana, zdaj zapora. Rodil se je 20. aprila 1911 v Hrastovljah, v duhovnika pa je bil posvečen leta 1935 v Benetkah. Med vojno je nekaj časa obiskoval internirance v Chiesanuovi, po njej pa je bil zaprt v Jugoslaviji.

AVTONOMIJA UREDNIŠTVA RADIA TRST A

S 1. avgustom je uredništvo slovenskih radijskih in televizijskih poročil javne radiotelevizijske družbe RAI doseglo avtonomijo. Na deželnem sedežu v Trstu sta tako ločeni uredništvi, medtem ko je bil slovenski del kljub funkcionalni avtonomiji doslej podrejen italijanskemu glavnemu uredniku. Zdaj sta bila imenovana glavni urednik Saša Rudolf in njegov namestnik Miro Oppelt.

RAZSTAVA SLOVENC V LONDONU

Pod novim naslovom Slovenske aktivnosti v Londonu 1991-1994 so 19. junija v počastitev pete obletnice osamosvojitve v prostorih slovenskega parlamenta odprli razstavo o delu britanskih Slovencev za osamosvojitve, mednarodno priznanje in uveljavitev Republike Slovenije. Pred meseci je bila na ogled tudi v Peterlinovi dvorani v Trstu in v Katoliški knjigarni v Gorici. S tem se je akcija arh. Jane Valenčič s sodelavcev končala, eksponati pa bodo shranjeni v primerni arhivski oz. muzejski ustanovi v Ljubljani.

MEDŽUGORJE

(Razmišljanja ob knjigi: *La vérité sur Medjugorje*)

Marija, ena srečnih medžugorskih vidcev, je prepričana, da je zaradi prikazovanj Gospe Hrvatska postala nekaka obljubljeni dežela. Vi ste izbrano ljudstvo, katerega sem prosil za spreobrnitev v globini, pa živite preveč površno. Tudi Hrvatska Cerkev se drži ob strani in je do določene mere zavrnila njena prikazovanja in sporočila. Prihajamo do zaključka, da je zaradi neposlušnosti in zmaterializiranja življenja dežela pretrpela take strahovitosti. Nadaljuje pisatelj. V tem kraju milosti človek doživlja, kar ni mogoče izraziti v besedi. Tu je bratska skupnost ob skupni molitvi, občutek sigurnosti ob izviru milosti, ljubezenski dar Gospe. Ljudje se zgrinjajo od vsepovsod, tu se dogajajo čudeži spreobrnjenja, tudi fizični čudeži gredo v stotine. Ponavljam, videl sem Boga v njegovi delavnici.

Medžugorje je prav tako zgodovinska postaja, kakor je LURD ali FATIMA. To je satanov prvi poraz.

A tam, kjer dežuje milost, tam je tudi nevoščljivec bližu. Tu je velika borba satana z Bogom za človekovo dušo. Marija sama pravi, kako ji satan meče polena pod noge. Ponavlja, da je zaradi njega njen načrt okrnjen, posebno ker so kristjani odbili njeno ponujeno roko.

To je prva satanova izguba, ker je Medžugorje trdno zasidrano na duhovnem zemljevidu sveta. Druga pa obstoji v tem, da so vidci ostali nedolžni. Za bodočnost je to velikega pomena. Marijina prikazovanja in zvestoba otrok je znamenje, da bo Medžugorje ostalo v zgodovini Cerkve velika luč.

Prišel bo čas, ko se bo Cerkev zavedala in priznala pomen Marijinega obiska v Medžugorju. Tudi sveti Oče v Rimu je naklonjen dogodkom, to je brez dvoma veliko. Pričevanje vidcev bo za bodočo Cerkev izrednega pomena.

Pravi uspehi pa bodo šele prišli na površje. Hrvati so del SLOVANOV in slovanski duh je zmožen velikih spremenjenj. Srečal sem mladega Hrvata v Tuluzu. Kaj te je najbolj prizadelo v tej bratovski moriji na Balkanu? Strahotno zadržanje Srbov, srbska krvoločnost. "Kar me je najbolj šokiralo, je kruto ravnanje Hrvatov do Srbov in Muslimanov v Mostarju", je odgovoril Hrvat. Slovanska ljudstva so zmožna velikih krivic, pa tudi velikih spreobrnjenj. Saj je Marija izjavila, da bo rusko ljudstvo tisto, ki bo dalo največjo slavo Bogu.

Kaj nam pa pove Vicka. Če se mi Hrvati ne spravimo s Srbi, vojne še dolgo ne bo konca. Razširila se bo od rodu do rodu. Zato je treba, da se že naša generacija spravi in očisti položaje. To so avtentične osebe, ki stoje v bližini božje Poslanke. Marija nam daje ključ rešitve. Če bodo ljudje sprejeli poslanice, se bo vse lepo uredilo. Njene besede, kadar bodo živete v globinah, bodo ozdravile situacijo. In pisatelj knjige je prepričan, da je MEDŽUGORJE RESNICA. Kajti Marija je tukaj. Vem, ker sem bil tukaj priča čudežev. Videl sem Boga pri de-

lu. In to v mojem osebnem življenju v mojih prijateljih, pri umirajočih, sredi mnogih in priznanih čudežev.

Medžugorska Gospa je s svojim sporočilom znamenje, ki ga je treba razglabljeti in razumeti.

Ona je posoda, v katero je Oče vsadil drevo odrešenjske sprave, sprave Boga s človekom in človeka s človekom. Rojen iz Marije Device in trpel pod Poncijem Pilatom. To ni le zgodba, niti ne preprost dogodek, to je zgodovina. To je resnica in resničnost. Učlovečenje. To je velika drama Ljubezni. Nasprotje vsemu, kar ji nasprotuje. Torej se je moral pojaviti na pozornici zgodovine princip sovražstva, Satan. Ciril Auboyneau sporoča: 25. novembra 1991 je spregovorila Gospa: Naj zakipi ljubezen v vsakem človeškem domu, naj prikipi v vaša srca, pričnite ljubiti tudi tiste, ki vas sovražijo. Pa ne samo na splošno, pač pa konkretno do osebnega srečanja, radikalno. Torej Tito ni hudič, niti Ceanescu, u katerem je bilo govora celo v prostorih medžugorskega župnišča, kar je Marijo globoko užalostilo. Ona pravi, da je prišla kot katehistinja, da nas pouči, kaj je srčika evangelija. Treba je, da se Hrvatje čimprej sporazumejo s Srbi in jim odpustijo, in naj Srbi prav tako sežejo Hrvatom v roke. Naj razumejo brate muslimane in se povežejo v eno družino. Tako bo Medžugorje znamenje ne le za Evropo, marveč za ves svet. To je Njena zadnja postaja prikazovanj v nekdanji Jugoslaviji in še traja. Zato je možno, da se prikazuje, kot trdijo pravoslavni duhovniki tudi njih otrokom, verjetno tudi na Kureščku in kje drugod in prikazovanje bo trajalo še gotov čas in se bo končalo. A ljudje, tudi obiskovalci Medžugorja in tudi Medžugorci sami, ne poslušajo. Le peščica okrog vidcev in božjepotnikov po Evropi in Ameriki poslušajo njena sporočila.

Zakaj je srbska vojska pričela z okupacijo neoboroženega ljudstva, zakaj vse moritve, posilstva, izgnanstvo, etnično čiščenje. Satan ji je vzel velik kos Njenega apostolata, ker Jo ljudje niso poslušali. Tu je vzrok tragedije Bosne in Hercegovine. NESPRAVA.

Ves svet je v prepričanju, da Mariji ni uspelo preprečiti strahot. In vendar pravi Gospa, da molitev in post sta dve stvarnosti, ki preprečujeta vojno.

Marija govori, da je bil njen načrt okrnjen zaradi neposlušnosti njenim sporočilom. A velik del njenega poslanstva bo ohranjen. Vidka Marija se bridko pritožuje, da večini Hrvatov Marijino sporočilo ni bilo všeč in da je bila hrvatska Cerkev preveč zadržana in celo nasprotna. Hrvati so se vdali mamonu, to je tržni mrzlci. Že od 1981 se božja Mati trudi, da pritegne čimveč ljudi. Poslušajo Jo vidci in božjepotniki iz vsega sveta. Svoje poslanstvo izvršuje s čudeži, ki so potrjeni in gredo v stotine. Pisatelji se trudijo, da podrobno sledijo dogodkom. Med njimi sta tudi dve knjigi slov. pisatelja Pavla Zidarja.

Živite moje sporočilo, prišla sem, da vam pomagam na poti spreobrnitve, a moje vabilo ni našlo ušes. Prišlo

Jože Cukale

ŠUNDARBANI =

*V tej deželi, žgani
kot opečena prst,
v sončnih poljubih igra
za življenje, za smrt pragozd Šundarbani.*

*Ne zamerite mi,
če spet pretiravam,
kajti Celzij poganja
na petdeset in kličejo me poet...*

*Snežinke se vsipajo
po obronkih Kalkute,
belijo temne smreke (sicer jih ni),
a spomin tako močno diši
po njenih vršičkih,
posebno, ko prirodi se
veter z novico,
kako zelena Lubija klokoče
med Verdom in Borovnico,
da čutiš kakor opoj po teranu,
ki stopa ti v noge,
hladi ti možgane.*

*V tej deželi žgani
kakor pečena prst,
pragozd Šundarbani izginja,
moj lepi pragozd in tiger Bengalije.*

*Ti kralj, ki pred časi
si stopal slovesen in čvrst,
izrinjen si kot Adibasi,
zdaj rjoveš besedo slovesa.*

je, kar je moralo priti. Nad deželo so se zgrnile sile hudega in prišlo je do bratomorne tragedije.

Vidka Marija govori in ne sama od sebe, odkrito: Ako se mi Hrvatje s Srbi ne pobotamo in si medsebojno ne odpustimo iz srca, se bo bratska morija zategnila v robove.

Zanimiva je tudi naslednja pripomba vidke Marije. Narodi slovanskega rodu so nagnjeni v ekstremizem, k dobremu in zlu. V njih naravi je, da gredo v skrajnost. Božja poslanka pa je nekje izjavila, da bo med slovanskimi narodi rusko ljudstvo, ki bo dajalo največjo čast Bogu. Pisatelj omenjene knjige, iz katerega razbiram ponovno te novosti, pravi, da to pozitivno držo Slovanov potrjuje Hrvat, ki ga je srečal v Franciji. Na vprašanje, kako ga je pretreslo, kar so Srbi počenjali z Muslimani in Hrvati je izjavil: Krivda je prav tako na naši strani. Hrvati so prav tako grozljivo ravnali s Srbi in Muslimani v Mostarju... Edina rešitev je evangelijska sprava.

Prebiram Cirila Auboyneau-jevo knjigo z naslovom RESNICA O MEDŽUGORJU-KLJUČ DO MIRU (La ve-

rite sur Medjugorje-Clef de la paix, Editions F.X.Guibert, Paris 1993).

Nikoli nisem resno podvomil o prikazovanju Gospe Miru iz Medžugorja. Posebno zato, ker je pisateljeva mati pravoslavna in je Francoz zelo iskren. Že od Balkanske vojne so stali Francozi na strani Srbije, sam pa je preživel sedem let na kraju prikazovanj, zato mu zapam. Dobro lušči resnico od plevela, Marijino besedo od Zagreba ali Beograda. Poglobljam se v dogodke, ki jih omenja pisatelj, ko se zgovorno pogovarja z anonimnim sogovornikom, ki je po vsej verjetnosti pater LAURENTIN, kateremu je knjiga posvečena.

Gledati stvari zdaleč, pod daljno in drobnogledom in poslušati Marijino besedo: SPRAVITE SE MED SEBOJ, DOKLER ŠE NI PREPOZNO. Srbi s Hrvati, Hrvati s Srbi in oboji z Muslimani je trdno povezano z Gospodovo molitvijo - ODPUSTITE NAM, KAKOR TUDI MI ODPUŠČAMO - Ta poziv sega po vsem svetu, tudi do naše Slovenije in slovenske Sprave. Obisk svetega Očeta je za nas Marijin čas, ki nas kliče k velikemu spovedovanju, k duhovnim vajam, k očiščevalni spravi od hiše do hiše "vaše tako čudovito lepe Slovenije, ki bo ostala v mojem srcu za zmerom."

Osebnostno prihajam iz takozvanega desnega brega, ki je morda več pretrpel v času slovenske revolucije, kot so bratje in sestre z levega. Vem, da bo večina mojih misli sprejetih, čeprav bo nekaj besed trpkih, a vem, da bodo mnogi prišli na pomoč, da zgradimo most čez hudo reko.

Jože Cukale D.J.

Slovenska prosveta
in Zveza slovenske katoliške
prosvete
razpisujeta

XXII. tekmovanje
zamejskih amaterskih odrov

MLADI ODER

*Tekmovanja se lahko udeležijo amaterski odri,
ki delujejo v naši deželi.*

*Tekmovanje traja do konca leta 1996. Izid bo
javno razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku
februarja prihodnjega leta.*

*Skupine, ki se nameravajo udeležiti tekmovanja,
morajo javiti svojo udeležbo enemu od obeh prirediteljev.*

*Za vsa podrobnejša pojasnila in prijave se je
treba javiti na naslov SLOVENSKA PROSVETA,
Trst, ulica Donizetti 3, tel. 370-864 ali pa ZVEZA
SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE, Gorica,
viale XX Settembre 85.*

Lojzka Bratuž: Gorica v slovenski književnosti

Pri Goriški Mohorjevi družbi je izšla monumentalna knjiga večje oblike **Gorica v slovenski književnosti**, ki jo je izbrala, uredila in spremna besedila napisala Lojzka Bratuž. V spremni besedi je avtorica pojasnila, da se "izbor slovenske poezije in proze na temo mesta Gorice uvršča med pobude v zvezi z bližajočo se tisočletnico njegove prve znane omembe v pisnih virih. Gre za darilno listino z dne 28. aprila 1001, v kateri nemški cesar Oton III. poklanja oglejski Cerkvi in njenemu patriarhu polovico solkanskega gradu in polovico naselbine s slovenskim imenom Gorica."

Otonova listina je zanimiva tudi zato, ker je v njej izpričana navzočnost slovenskega jezika na tem ozemlju že v času, iz katerega so se ohranili Brižinski spomeniki, prepisi najstarejših slovenskih besedil.

Bratuževa je podala najprej politično in kulturno zgodovino Gorice, ki je spadala do konca XV. stoletja pod oblast Goriških grofov, ki so bili nemškega rodu. Proti koncu 15. stoletja se je mestu nevarno približala turška nevarnost, v začetku 16. stoletja pa je prišla pod Habsburžane do konca prve svetovne vojne, ko jo je dobila Italija. Leta 1714 so v Gorici obglavili voditelje velikega tolminskega kmečkega upora. Sredi 18. stoletja je postala Gorica nadškofija in je obsegala velike predele današnjega slovenskega ozemlja. V drugi polovici 19. stoletja je postala eno izmed pomembnih središč slovenskega kulturnega in političnega gibanja. Prva svetovna vojna je mesto skoraj uničila, prebivalstvo pa pognala v begunstvo, a tudi druga svetovna vojna ji ni prizanesla.

Ker leži Gorica na stičišču treh narodov in kultur, je tudi prebivalstvo govorilo jezike treh jezikovnih skupin, romanske, germanske in slovanske. Dva goriška rokopisa iz 16. stoletja pričata o rabi slovenskega jezika pri bogoslužju in pri slovesni javni priložnosti. Bratuževa je oba rokopisa objavila v uvodu.

Potem je šla po vrsti in prikazala, kateri pesniki in pisatelji so opisovali Gorico in njeno deželo, kako so jo opisovali in kakšen delež ima v slovenski književnosti. Predstavila je tudi tisk, založbe, kulturne ustanove, zlasti Goriško Mohorjevo družbo, ki jo je ustanovil in varoval nadškof Frančišek Borgija Sedej, da deluje od leta 1923 do danes.

Uvodne besede so zelo izčrpne in natančno podajajo nekdanje goriško politično in kulturno življenje. Po tej predstavitvi je Bratuževa pregledala poezijo in prozo, ki govorita o Gorici, in sestavila bogat izbor, najprej iz poezij, potem iz proze. Med pesniki so najpomembnejši: Alojz Gradnik, ki je opeval tolminski upor in usodo glavnih voditeljev. Joža Lovrenčič je avtor zgodovinske balade **Gospa s sedmimi psi** in vrste romanc. Vsa goriška in tolminska je Ljubka Šorlijeva, ki se je vse življenje zanimala za usodo goriških in primorskih ljudi in jim posta-

vila prepričljive spomenike, ki segajo od puntarjev do današnjega Andrejevega sejma in mogočnega slovenskega zborovanja 20. maja 1984 na Travniku v Gorici. Ob teh vodilnih je še vrsta pesnikov, ki so se občasno ustavljali pri goriških motivih.

Bogatejša je proza, ki jo je sestavljalka uvedla s citatom iz spisov Lada Piščanca, ki je zapisal: "Rad bi še enkrat videl Gorico, polno sonca in toplote, njo, ki mi je dala mladost in pomlad, pesem v besedah in pesem v zvokih, ki me je napotila po beli cesti v bodočnost... O Gorica, veselje in trpljenje naše, upanje in hrepenenje, svetinja naša..."

Vrsto pisateljev začenja France Bevk z odlomki iz zgodovinske trilogije **Znamenja na nebu**, kjer plastično in življenjsko polno prikazuje življenje tlačanov, ki jih niso uničevali samo številni brezdušni plemiči in njihovi pomočniki, ampak tudi kuga, lakota, vojske in druge naravne nesreče. Bevk je poustvaril pomembna obdobja goriške in primorske zgodovine, ki so bila v vseh časih težka in neusmiljena.

Največji poustvarjalec goriškega in tolminskega življenja je bil Ivan Pregelj, ki se je z izredno nadarjenostjo poglobil v življenje tolminskih tlačanov, upornikov in obglavljenih v Gorici na Travniku. Njihova usoda je tako tragična, da jo je lahko poustvaril samo Pregelj v svojem kolektivnem romanu **Tolminci**. V ta sklop spada tudi klasična Pregljeva balada **Matkova Tina**, ki je prevedena v vrsto svetovnih jezikov.

Tolminski upor je obravnaval tudi Alojzij Remec v romanu **Veliki punt**, ki je dobro realistično delo, zgrajeno na zgodovinskih dogodkih.

Pregelj je poustvaril tudi življenje goriškega zdravnika Antona Muznika, znanstvenika in borca proti črnim kozam. Roman in njegov dodatek štirih Vigilij je mogočen slavospev goriški zemlji, volji po znanju, napredku in ljubezni, predvsem pa o Muznikovi človeški pristnosti in prizadevnosti.

Andrej Budal je napisal več povesti in romanov iz goriške okolice, v tej knjigi pa je odlomek iz **Križevega pota Petra Kupljenika**, v katerem je predstavil tega znanega in tragičnega protestanta.

Narte Velikonja je pogosto zajemal iz goriškega življenja, predvsem kmečkega, in prikazoval njegove tragične doživljaje.

Alojzij Res je črpal iz goriških vojnih let med prvo svetovno vojno, ko je bilo mesto v plamenih, ljudje pa razseljeni po Italiji in Sloveniji.

Močno je prisotna Gorica v delih Alojza Rebule in Borisa Pahorja, ker sta študirala v tem mestu. Mesto se jima je s svojo kulturno živahnostjo prikupilo, da sta se v leposlovnih delih vračala vanje.

Ob teh je še vrsta pisateljic in pisateljev, ki opisujejo Gorico v različnih zgodovinskih dobah in z različnimi pristopi. Toliko pisateljev ni opisovalo nobenega drugega slovenskega mesta. To dokazuje, da je bila Gorica zaradi svoje lege in politično-kulturnega pomena nekako središče slovenskega življenja od najstarejših časov do prve svetovne vojne.

V knjigi je zastopanih 15 pesnikov in nad 40 pripovednikov. Sestavljalka knjige pravi o izboru: "Za izbor proznih besedil velja posebej poudariti, da sta se zaradi njihove kronološke razvrstitve izoblikovali dve skupini zaokroženih odlomkov, kar ustvarja videz dveh samostojnih pripovednih enot. Prva je skupina besedil z motivi tolminskega punta... Drugo skupino sestavljajo odlomki o Gorici med prvo svetovno vojno... Tematsko zaokrožena je tudi skupina besedil, ki prikazujejo razmere med obema vojnoma, vendar je tu motivika raznovrstnejša."

Torej knjiga, kakršne nima nobeno slovensko mesto. Bratuževa je poiskala vse, kar je bilo objavljenega o Gorici, v uvodu pa je izčrpno podala goriško zgodovino in njeno podobo v slovenski literaturi. Delo je sestavljeno z velikim strokovnim znanjem in ljubeznijo do rodnega mesta.

V knjigi je tudi 24 barvnih ilustracij slikarjev Gorice. Knjiga ima 352 strani večje oblike in je lepo vezana.

Janko Messner: Izbrane pesmi v treh jezikih

Koroški pesnik in pisatelj Janko Messner je izdal pri celovški založbi Drava izbor svojih pesmi v treh jezikih, pod naslovom: **Gedichte, Pesmi, Canti**. Pri naslovu je na prvem mestu nemščina, v knjigi pa so najprej pesmi v slovenščini, potem v nemščini in nazadnje v italijanščini. Pred vsako slovensko pesmijo je na prazni strani številka, potem so pesmi v vseh treh jezikih in spet številka. Vseh pesmi je 27 na 160 straneh. V nemščino sta prevedla pesmi Josef Strutz in Janko Messner, v italijanščino Jolka Milič iz Sežane. Tako je vsaka pesem ločena od druge z belo stranjo, kar daje knjigi posebno zračnost in prikupnost.

Izdajo so omogočili gospod Hans Staudacher, Willi Moschitz, vodja športnega podjetja Elan, avstrijsko zvezno ministrstvo za znanost, raziskave in umetnost, kulturni oddelek dežele Koroške in kulturni oddelek mesta Celovec. Posebej se avtor zahvaljuje Heidi Saxer za lektoriranje prevodov v nemščino.

V uvodnih verzih pravi, da se je maja meseca najedel pelina in skoraj umrl, zdaj v jeseni ogrizuje jabolko spoznanja in modrejši samo črno modrico ljubkuje. Rad bi ji povedal še pri soncu, preden zrasede sence njegovega večera, bridke in vesele občutke, tudi to, "kako skeli domotožje / tujca v domovini". Odkar je z njo, sta srečna, on je jadro, "ti pa veter, / barka - najino življenje, / morje - najin čas". Ljudje so tako glasni, da se ne slišita, z njim naj prisluhne tišini, čarobnemu spletu neslišnih besed. Ljubezen je vse, če pogleda s srcem, vidi, da že zdavnaj prebiva v njenih sanjah, ona pa ždi pred vrati njegove tope budnosti s premraženimi prstki in čaka, da bi prišla v njegove sanje. Ni slišal njene krvi, ni se zavedal, kako živo ga je grelo sonce iz njenih oči. Rad bi ji napisal pesem, ki bi odkrila njuno resnico. A ta resnica nima pravega imena, drugi pesniki pa so jo že davno pokrtili z veljavnimi imeni. Dve pesmi o strahu sta prijetni poigravanji z besedami, saj se straha iznebiš "le v strahu zame". Desetkrat ji je hotel pisati, a se je deset-

krat sramoval zapisati, da se še zmeraj ne spozna v ljubezni in mu je zato še zmeraj mikavna. Nekega dne se bo naveličal "naših efialtov".

14. aprila 1942 so nacisti pregnali 1.097 koroških Slovencev v Nemčijo, Messner jim je posvetil občuteno pesem. S to pesmijo se začenjajo politične pesmi, to so pesmi o življenju Korošcev med drugo svetovno vojno. Jožico Flander - Meto je ustrelil gestapovec Franc Wiegela in jo zagrebel, "kakor se zagrebe mrtva mačka". Bila je njegova "nežna teta s kraško dušo in vestjo". Po Auschwitzu ni več mogoče pisati pesmi, vendar jih pišejo; po umoru Romera pred oltarjem so mnogi izgubili vero. Vendar pa v božjem imenu še prosijo za potrebe, ker človek ne more živeti brez ljubezni. Kako naj slikarju Valentinu Omanu žarijo barve, če pa je življenje sivo, mrtvo, zastrupljeno?

Iz hrupnega mesta se je vrnil domov na kmete, a ni več lipe, pod katero so nekoč počivali med delom, ni prepelic, ker ni žita, med visoko koruzo je speljana cesta. Razočaran vzdihne: "Moj dom ni to." V **Monologu z Goethejem**, pravi, da ve, da politična pesem ni lepa, njega pa zanima prav "stremušstvo, laž, pogoltnost".

V pesmi **Čigava je ta zemlja naša?** pravi, da je to zemljo naselil pogan Slovan, prišel je germanski kristjan, vzel zemljo in pustil križ. Na prepihu krnimo, odtujevanje nam ne prizanaša, pa če molimo ali se jezimo, zemlja ni ne njihova ne naša. Vsi smo prišli iz zemlje in se bomo vanjo vrnili. Kdor jo obdeluje, naj jo uživa do smrti.

Iz zbirke **Nikaragva moja ljubljena**, 1988, je vzel naslovno pesem, v kateri opeva svojo ljubezen do te siromašne zemlje, ki jo je obiskal in zbiral prispevke zanjo.

V zadnjih pesmih je spet doma na velikem travniku, treba bi bilo izkopati zemljo in vsaditi jabolko, ga negovati in pojesti; po zemlji hodi zlo; pri Lastovem se morje zaletava v skalo. Neki pesnik je rekel, da so valovi ženske, skala pa moški. Messner pa misli, da so valovi le neizmerna ženska potrpežljivost s topim moškim, zagledanim vase.

Taka je Messnerjeva zbirka Gedichte - Pesmi - Canti, ki je izšla pred kratkim v Celovcu. Brez dvoma zanimiva, bogata, sveža, napisana s pravim pesniškim navdihom. Napisal jo je zrel moški, ki z razumom presoja življenje in dogajanje okrog sebe, vendar pa ne toliko star, da bi ne občutil ljubezni, iskrivih in nagajivih razgovorov in prednosti življenja v dvoje. Predzadnja pesem se tako le končuje:

"Dokaj nenavadna vprega,
ko da stari konj žrebino vodi
proti domu.

Dober si,
deš dve besedi,
zasmejiva se,
najpreprostejši začetek najine pomladi."

V zbirki je veliko domovinske ljubezni, saj je Messner z vso dušo navezan na rojstno vas in domače. V stiskah in težavah se vrača domov, ker ga duši hrupni Celovec, toda tudi doma ni več tako, kot je bilo v njegovi mladosti. Žitnih njiv ni več, preko njih pelje asfaltirana cesta, raste le visoka koruza in se bori z vetrom. Njegovi prikazi nara-

ve so realistično nazorni in plastični, z enako ljubeznijo slika gozdove in visoka drevesa kakor odpadlo listje, ki gnije na mokrem kolovozu.

Jezik je izbrana knjižna slovenščina, zabeljena z raznovrstnimi tropi in figurami. Koliko pesniških metafor in metonimij je v eni sami pesmi, lahko slišite iz pesmi **Ko od tebe grem:**

Ko od tebe grem pozimi,
mi burja ledena ni kos;
po udih toplo mi cinglja,
da hodil po ivju bi bos.
Ko od tebe grem vigredi,
sem jug iz mesa in krvi.
Žalujka otre si solze,
v smehljaje zelene vzbrsti.
Ko od tebe grem poleti,
telo mi po senu diši.
Norije pijan tavam v noč,
mi nebes srebrno zveni.
Ko od tebe grem jeseni,
zapreda me gosta megla,
a smeh tvoj iz nje mi žari,
iz listja na tleh mi šušlja.

O prevodih samih bi morali govoriti posebej. Na pogled so opravljeni skrbno, mojstrsko, s popolnim poznanjem obeh jezikov. Tudi jih je pesnik Messner sam pregledal in dal v pregled strokovnjakom.

Revija Dve domovini - 6. številka

Inštitut za slovensko izseljenstvo Slovenske akademije znanosti in umetnosti izdaja dvojezično revijo **Dve domovini - Two Homelands** z razpravami o izseljenstvu. Ureja jo uredniški odbor desetih znanstvenikov, finančno pa jo podpira Ministrstvo za znanost in tehnologijo Republike Slovenije.

Pred kratkim je izšla 6. številka te revije in prinaša devet razprav, tri poročila in osem ocen, torej bogato in raznovrstno vsebino z različnih področij slovenskega izseljenstva. Skoraj vse razprave so prebrali kot referate na 2. mednarodnem srečanju raziskovalcev izseljenstva 8. oktobra 1993 na Opčinah nad Trstom.

Prvo razpravo je prispevala Majda Kodrič iz Trsta z naslovom **Zanimanje slovenskih misijonarjev v Severni Ameriki za izseljevanje rojakov, kot se odraža v dopisih v Zgornji Danici**. Verski časopis Zgornja Danica je izhajal od 1849 do 1902, skoraj ves čas ga je urejal podjetni duhovnik Luka Jeran in časopis si je pridobil velike zasluge tudi za izseljevanje Slovencev v Severno Ameriko. Leta 1830 je prišel na področje ob Velikih jezerih Friderik Baraga in kmalu pritegnil več drugih misijonarjev. Nekaj časa so vse misijonske postaje v Michiganu, v severnem Visconsinu in vzhodni Minnesoti upravljali slovenski misijonarji. Zgodnja Danica je redno poročala o misijonskem delu, hvalila pa je tudi ameriško zemljo, ki je primerna za obdelovanje. Dne 9. maja 1865 je odšlo 51 Gorenjcev v Ameriko in so jih naselili na področju reke Mississippi, kjer so ustanovili dve vasi z

župnijama: Sv. Anton in Sv. Štefan. V obeh župnijah je še danes ohranjen spomin na Slovence. Misijonarji so redno poročali v Zgodnji Danici o življenju teh izseljencev, vedno pa so poudarjali, naj se selijo tisti, ki se morajo. Slovenskih izseljencev je bilo premalo, zato so utočili v ameriškem svetu.

Bela krajina je pokrajina, iz katere se je do druge svetovne vojne izselilo največ ljudi. Od 1880 do 1910 se je izselilo več kot 12.000 ljudi, to je skoraj polovica prebivalstva.

"Bela krajina je živela od Amerike. Amerika je zidala, popravljala, dajala kruha in obleke", je zapisal Janez Marentič v svoji knjigi Slovenska vas pod kapitalističnim jarmom, Ljubljana 1957. Tako predstavlja Belo Krajino v svoji razpravi Nives Sulič.

Mihael Kuzmič je po spisih v Mladem Prekmurcu sestavil razpravo o izseljevanju iz Prekmurja med prvo in drugo svetovno vojno. Prekmurci so vedno hodili na sezonsko delo in pred prvo vojno jih je bilo 12.000, do leta 1910 pa se je izselilo 5.867 ljudi. Leta 1938 je bilo med izseljenci 60% žensk, delale so po 18 ur in več, zasluzile pa so po 10 dinarjev.

Zemlje je bilo v Prekmurju vedno premalo, tudi agrarna reforma ni odpravila tega problema. Vladal je tudi običaj, da so starši delili zemljo med otroke, ko so se poročili.

Rozina Švent je opisala begunce po zadnji vojni v Avstriji in Italiji. Vsi so vedeli, da bodo morali oditi po svetu, ko bosta Avstrija in Italija podpisali mirovno pogodbo. Največ jih je odšlo v Argentino, ker je dosegel duhovnik Janez Mladnik pri generalu Peronu dovoljenje, da lahko pride v Argentino 10.000 Slovencev, ne glede na starost in zdravje. Nekaj so jih sprejeli Kanada, ZDA in Avstralija, nekaj malega pa jih je ostalo na Koroškem. Vsi so se v novih domovinah vživeli v razmere in začeli novo življenje, v Argentini pa so ustvarili novo Slovenijo.

Breda Čebulj Sajko je na podlagi avtobiografske metode predstavila izseljevanje v Avstralijo v šestdesetih letih. Vzroki tedaj niso bili samo politični, ampak različni, in največ so odhajali v Avstralijo. Med opisanimi je tudi pater Valerijan Jenko, ki je dokončal teologijo v ZDA, septembra 1963 pa je odšel v Avstralijo, ker je primanjkovalo slovenskih duhovnikov.

Janja Žitnik je predstavila **Mladostno bojevitost Milene Merlak ob pesnični šestdesetletnici**. Pesnica Milena Merlakova se je rodila 1935 pri Logatcu, dokončala gimnazijo in študirala na ljubljanski univerzi primerjalno književnost in psihologijo, odšla avgusta 1960 z Levom Detelo na Dunaj, kjer sta se poročila in si ustvarila dom, v katerem še danes živita. Pesmi je pisala že v dijaških letih, v begunstvu je pisala še v nemščini in angleščini. Izdala je štiri samostojne pesniške zbirke in eno skupaj z možem. V pesmih je toliko avantgardizma in hermetike, da so težko razumljive, če je sploh mogoče ugotoviti, kaj je hotela povedati. Hodila je za možem, ki je iskal nova pota v slovenski poeziji. Najbolj uspela je zbirka Zimzelene luči iz leta 1976, v kateri je opela verske praznike, pogosto notranje doživeto in v bogatem pesniškem jeziku.

Žitnikova je ocenila vse zbirke in jih uvrstila na mesta, ki ga zaslužijo.

Peter Klinar je opisal nekaj sodobnih vidikov slovenskih imigracijskih procesov. Od 60-ih let naprej "je Slovenija postala izrazita migrantska država, v katero so se vseljevali številni migranti s področja nekdanje Jugoslavije, tako da se je vse do 1991. leta povečeval delež neslovenskega prebivalstva, ki je v tem letu dosegel že 12,45% vsega prebivalstva. "Vzporedno pa so se izseljevali tudi Slovenci, med njimi predvsem izobraženci. Ker Slovenci niso imeli narodne države, so prinesli v emigracijo samo slovensko etnično narodno identiteto in zavest ter jo gojili naprej tudi preko emigrantskih etničnih skupnosti.

Slovenija ni takoj izoblikovala svoje vselitvene in izselitvene politike. Če je bila ob nastanku samostojne države zelo odprta do pripadnikov jugoslovanskih narodov, ki so živeli ali se zatekli v Slovenijo, je počasi začela zapirati meje, ni pa znala pritegniti svojih izseljencev iz tujine. Slovenci nimajo nikjer na svetu težav zaradi svoje narodnosti, povsod se znajo vživeti v razmere in si urediti življenje, zato se težko vračajo v "staro" domovino.

Milena Bevc je analizirala začasne slovenske emigrante in jih razporedila po regijah in izobrazbi. Po ljudskem štetju iz leta 1991 ima Slovenija "začasno" v tujini 2,7% vseh svojih stalnih prebivalcev, t.j. 52.600 oseb. Pretežni del evidentiranih slovenskih izseljencev živi v Nemčiji, precej jih je tudi v Avstriji, Švici in Italiji. Zastopane so vse slovenske krajinne, izobrazba je visoka. Avtorica je opremila razpravo s preglednimi grafikoni.

Milan Bufon je prikazal prostorsko mobilnost v območju Goriške zaradi političnih sprememb po prvi in drugi svetovni vojni. V Brdih so navedli, da imajo v gospodinjstvih do 70% izseljenih članov. Najpogosteje se pri tem navajata dve sorodstveni kategoriji: "bratje in sestre" (63% navedb), strici in tete (26% navedb). V nadaljevanju analizira izseljevanje, to je bil zelo izrazito v Novi Gorici, ki je novo mesto namesto italijanske Gorice.

Breda Čebulj Sajko poroča o tretjem mednarodnem srečanju raziskovalcev izseljenstva v Portorožu maja 1994.

Marina Lukšič-Hacin je bila dva meseca na študijskem potovanju med Slovenci na Švedskem. Navezala je stike z izseljenci, njihovimi društvi, z osrednjo Slovensko zvezo, s poslaništvom, poglavitimi univerzitetnimi središči in povsod iskala vire o Slovencih za doktorsko disertacijo. To je prvo tako sistematično delo med izseljenci.

Jožko Fornazarič poroča o slovenskih študentih po svetu. Po ustanovitvi slovenske države so ustanovili v Mednarodni pisarni Študentske organizacije Univerze (ŠOU) načrt Slovenski študenti po svetu. Kot prvi cilj so si zastavili nalogo, da navežejo stike s slovenskimi študentovskimi klubi v Celovcu, Gradcu, na Dunaju, v Zagrebu, Splitu, na Reki in v Trstu. Stiki s temi študenti so že utečeni, teže je s stiki s slovenskimi študenti po svetu, saj imajo za zdaj stike samo s Sydneyem v Avstraliji.

Sledi osem ocen knjig, ki se nanašajo na izseljenstvo in sorodne probleme. Tako je 6. snopič Dveh domovin bogat in odkriva vrsto problemov o slovenskem izseljenstvu. Vse razprave so napisane z velikim strokovnim znanjem in bogato bibliografijo.

Literarni natečaj "MLADIKE"

1. Revija Mladika razpisuje XXV. nagradni literarni natečaj za izvirno še neobjavljeno črtico, novelo ali ciklus pesmi.

2. Rokopise je treba poslati v dveh čitljivo pretipkanih izvodih (format A4) na naslov MLADIKA, ulica Donizetti 3, 34133 TRST, do 31. decembra 1996. Rokopisi morajo biti opremljeni samo z geslom ali šifro. Točni podatki o avtorju in naslov naj bodo v zaprti kuverti, opremljeni z istim geslom ali šifro. Teksti v prozi naj ne presegajo deset tipkanih strani, ciklusi poezije pa naj predstavljajo samo izbor najboljših pesmi (največ deset).

3. Ocenjevalno komisijo sestavljajo: univ. profesor in kritik Martin Jevnikar, pisatelj Alojz Rebula, prevajalki in kritičarki prof. Diomira Fabjan – Bajc in prof. Ester Sferco ter odgovorni urednik revije Marij Maver. Mnenje komisije je dokončno.

4. Na razpolago so sledeče nagrade:

za črtico ali novelo:

prva nagrada	400.000 lir
druga nagrada	300.000 lir
tretja nagrada	200.000 lir

za pesem ali ciklus pesmi:

prva nagrada	200.000 lir
druga nagrada	150.000 lir
tretja nagrada	100.000 lir

5. Izid natečaja, ki je odprt vsem, ne glede na bivališče, bo razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku – Prešernovem dnevu – na javni prireditvi in po časopisju. Vsi teksti ostanejo v lasti Mladike. Nagrajena dela bodo objavljena v letniku 1997. Objavljena bodo lahko tudi nenagrajena dela, za katera bo komisija mnenja, da so primerna za objavo.

Rokopisov ne vračamo!

razstave

Jim Dine na razstavi v Revoltelli

Odprtje razstave je bilo nadvse slovesno: prisoten je bil slikar Jim Dine, o njem je spregovoril likovni kritik Marco Livingstone, pozdravne nagovore pa je imela vrsta osebnosti, med njimi ravnateljica muzeja Revoltella Maria Masau Dan, podžupan Damiani, deželni odbornik za turizem Degano in mogoče še kdo. Občinstva je bilo toliko, da so se organizatorji odločili za nenavadno otvoritev razstave: potekala je v Avditoriju, šele nato smo se povzpeli v peto in šesto nadstropje, kjer so bila razstavljena dela.

Ravnateljica muzeja je opozorila na dejstvo, da se Trst skuša odpreti sodobni umetnosti s prirejanjem kako-vostnih razstav v sklopu enotnega načrta. Lani je razstavljaval v Trstu v istih prostorih James Rosenquist in muzej je zabeležil izreden obisk, letos mu sledi Jim Dine, za naslednje leto pa že potekajo pogajanja s prav tako pomembnim umetnikom. Kdor hoče obiskati to nenavadno razstavo in si želi, da bi jo razumel, mora opustiti klasična pojmovanja o tem, kaj je umetniško, drugače bo razočaran odšel domov z občutkom, da ga je veliki slikar, tako slaven in cenjen, izigral. Naj mi bo dovoljena osebna pripomba: tudi sama gojim nekaj nezaupljivosti do tovrstnega pristopa do umetnosti, kakršnega imajo popartisti v šestdesetih letih ali kasnejši konceptualisti, kajti ob ideji je zame bistvene važnosti videz, to, kar se nam ponuja pred očmi, to, kar se ne obrača zgolj na naš razum in izobrazbo, ampak na naše čutenje.

Z izrazom pop art, kar je skrajšana popular art ali slovensko ljudska umetnost, mislimo na smer v slikarstvu in kiparstvu, ki se je pojavila v Angliji v letih 1953-58. V New Yorku je smer doživela velik razvoj in kmalu se je razširila tudi v Evropo.

Kaj so hoteli doseči umetniki popartisti?

Približati so se želeli ljudem, ustvariti novo figuraliko, odpraviti obdob-

je, ko so hodili svoja pota in jih ni nihče razumel. Najprej so vzljubili igro, šele nato so se usmerili v angažirano umetnost. Tarča njihovih napadov je bila potrošniška družba s svojimi simboli in mitskimi osebnostmi. Kritizirali so potrošniško miselnost in skušali ljudi šokirati ali zbuditi, tako bi vendarle spoznali, da smo žrtve industrije in reklame. Roy Liechtenstein se je posluževal govornice stripov, George Segal je postavljaval v običajno okolje, npr. telefonsko govornico ali na pravo posteljo ali stol, bele mavčne odlitke, ki delujejo nadvse grozljivo. Andy Warhol je s spoznanji filmske tehnike ponavljal potrošniške klišeje znanih živili ali osebnosti (Marilyn Monroe, Jackie Kennedy). Cleas Oldenburg in Jim Dine sta se odločila za tako imenovane "combine paintings", se pravi za slikarstvo in psevdo skulpture. Pop art je torej gibanje bolj kot točno določen način ustvarjanja, čeprav nekaj skupnih izhodišč ni mogoče zanikati. Od prelomne beneške šokantne razstave na bienalu, ko so nastopili ameriški popartisti, je minilo že dvaintrideset let. Ogromno časa, če pomislimo na naglost razvoja likovne umetnosti, tudi zaradi novih tehničnih možnosti. Marsikdo od takratnih umetnikov je ubral drugačno pot. Tudi Jim Dine je ob tržaški razstavi na vprašanje, ali se ima za pristaša pop arta, diplomatsko odgovoril, da so oznake naloga kritikov. No, in ker Gillo Dorfles, strokovnjak za sodobno umetnost, trdi, da je Jim Dine v bistvu s svojim delom že napovedal konceptualno umetnost, lahko obiščemo tržaško razstavo s še večjo radovednostjo.

Naslov razstave je Jim Dine's Venus. Gre za 39 del v različnih tehnikah (ogromne skulpture, olja in grafike), vsa po vrsti pa obravnavajo Miloško Venero. Gre za slavno marmornato soho Afrodite, ki so jo našli leta 1820 na grškem otoku Milosu. Danes se nahaja v Louvru in je ob Giocondi in Samotraški Nike ena najbolj obiskanih umetnin na svetu. Miloška Venera pooseblja ideal lepote, ob njej pa je Jim Dine prehodil svojo razvojno pot. Opisal jo je z deli, ki so nastajala od zdaj že daljnjega leta 1977, ko

se je prvič poslužil tega modela, do danes.

V spremnem tekstu k razstavi je likovni kritik Marco Livingstone predstavil Dinejev povratek k akademski disciplini ob spoznanju, da se je avantgarda iztekla. Na začetku, se pravi pred dvajsetimi leti, so njegova dela izražala hrepenenje in občutek osamljenosti in melanholije. Sledilo je obdobje, ko je hotel Dine sebi in drugim dokazati, da je "pravi" umetnik. Venero je najprej interpretiral v ključu kubizma, ekspresionizma, abstraktnega ekspresionizma in lastnega ustvarjanja, nato pa se je porodilo novo obdobje, tisto, ki traja še danes. Venera je skoraj nespoznatna, nima več glave, rok, pa tudi njene mere so povsem drugačne. Venera ni več preinterpretirana, ampak nanovo izumljena. Ob njej je slikarjev avtoportret, tudi ta zakamufiran. In pred nami so nanizane vse možne vloge različnih Vener ali žensk sploh: gre za ljubico, tovarišico, mater ali ženskost kot dušo.

Kakšno zvezo imajo ta dela s pop artom? Po tehnični plati je sinovstvo očitno, vsebinsko ali sporočilno pa je stvar povsem drugačna. V šestdesetih letih je bil umetnik optimist glede lastne vloge v družbi. Zato je delal, ustvarjal, kritiziral, smešil, opozarjal na napake, bil je, skratka, angažiran. Danes se umetnik zaveda lastne nemoči. Svoj pogled je obrnil vase in s pomočjo znanja o preteklosti skuša razumeti lastni zapleteni jaz. Umetniško ustvarjanje mu je v oporo in zanjmuje dosežene točke.

Magda Jevnikar

Razstavna dejavnost v Repnu

V Kraškem muzeju v Repnu sta se poleti predstavila Milan Bizjak z vrsto olj in Veronika Bizjak z vezeni-nami in gobelini.

Smiselna se mi zdi povezava slik na eni strani ter vezenin in gobelinov na drugi. Čeprav gre za različne načine izražanja, dela obeh umetnikov izhajajo iz sorodnega pojmovanja ustvarjalnosti in njenega udejanjanja. Drugače povedano: prvenstvene važnosti ni to, kaj bomo naredili, ampak

kako bomo stvar izpeljali. Pri obeh ustvarjalcih je pristop izredno resen.

Slikar Milan Bizjak je samouk. Po poklicu je mizar in les mu je bil še nedavno snov, s katero se je umetniško izražal. Že več let se Bizjak posveča slikarstvu. Čas poskusov in vaj je mimo in zdaj so pred nami dela izurjenega mojstra, ki povsem obvlada slikarsko tehniko. Najraje upodablja Kras, značilno kraško arhitekturo, naše vasi, hiše in vse, kar spada zraven. Platna izžarevajo kraško idilo: kamnite stavbe kljubujejo času in burji, preproste so, a nekatere podrobnosti izdajajo, da jih je izoblikovala ljubeča roka, roka človeka, ki ima čut za lepoto. Kraška zgradba je sad umetnikove želje še prej kot spomina in zaman bi iskali odslikavo resničnosti. Umetnik je kot zaljubljenec, ki ne vidi napak ali gub na dragem obrazu. To, kar je uničil čas, je nanovo zgradila njegova sanjska domišljija. Tu ni razpadanja ali vdiranja novega, na platnih je umetnikova idealizirana vizija nedoločljivega časa, ki se je zbitril v trenutek večnega.

Slovenska družina
ima na mizi

mladiko

Ob večjih platnih so razstavljena manjša s kraškim značilnim cvetjem v prelepih šopkih. Tudi ta dela dokazujejo, da jih je ustvarila spretna roka in tenkočutno srce.

Veronika Bizjak je pred dvajsetimi leti zaradi posebnih življenjskih okoliščin začela izdelovati gobeline. Lotila se jih je z izredno vztrajnostjo in tako dosegla visoko stopnjo spretnosti. Kasneje je spoznala umetnost vezenja in odkrila lastni razmišljujoči naravi primerno obliko izražanja. Vezenje zahteva celega človeka: stvar je treba najprej razumeti, nato se ji moramo potrpežljivo posvečati in ob tem pravilno izbirati barve. Vse mora biti premišljeno in do kraja natančno izvedeno. Gre za ročno spretnost, a tudi za doslednost pri izpeljavi načrta.

Magda Jevnikar

Zbornik Brižinski spomeniki

Pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti v Ljubljani je izšel **Zbornik Brižinski spomeniki**. Uredili so ga dr. Janko Kos, dr. Franc Jakopin in Jože Faganel, izdala in založila pa SAZU v sodelovanju z založbo Mladika - Trst. Zbornik obsega 500 strani večje oblike in dvokolonskega tiska, v njem so referati z mednarodnega simpozija o Brižinskih spomenikih, ki je bil v Ljubljani od 14. do 16. aprila 1994, udeležilo pa se ga je 43 domačih in tujih jezikoslovcev in literarnih strokovnjakov, katerih posegi so natisnjeni v izvirniku in slovenskem prevzetku.

Referati so po vsebini razdeljeni v šest razredov, ki imajo naslednje naslove: 1. Zgodovina, arheologija, kodikologija, paleografija; 2. Genealogija, teologija; 3. Jezikoslovje; 4. Stilistika, literatura, tematologija; 5. Receptcija, prevajanje; 6. Miscellanea. Najobsežnejši je 3. jezikoslovni razred, ki prinaša kar 19 referatov, ostali imajo po pet referatov, zadnji razred pa štiri. Na koncu je faksimile Brižinskih spomenikov in imensko kazalo.

Na prvem mestu je natisnjen govor predsednika Slovenske akademije znanosti in umetnosti dr. Franceta Bernika, ki je pojasnil, zakaj je SAZU priredila simpozij. Najprej je tu Karantanija, kneževina alpskih Slovencev, ki pa je obstajala samo dobrih sto let, od prve polovice 7. do srede 8. stoletja, ko so se zaradi nevarnosti z vzhoda obrnili po pomoč na Bavarce, ki so bili že pod nadvlado močnejših Frankov. Začelo se je pokristjanjevanje in Karel Veliki je izdal zakon, da morajo katoliški duhovniki z verniki brati molitve in jim pridigati o krščanskem nauku in spovedi v narodnem jeziku. V ta okvir gredo Brižinski spomeniki, ki so prepisi veliko starejših besedil v staroslovenskem jeziku, v tedanji slovenščini, dva obrazca splošne spovedi in odlomek pridige. Brižinski spomeniki so prvi latinični zapis v kakem slovenskem jeziku, saj so starocerkvenoslovovska besedila bratov Cirila in Metoda zapisana v

glagolici. Zaradi prvenstva Brižinskih spomenikov pa ne smemo biti preveč ponosni, saj sta jih zapisala dva nemška duhovnika, ki sta delovala pod freizinškim (brižinskim) škofom Abrahamom (umrl domnevno 994). Od Brižinskih spomenikov je šla slovenska kulturna zgodovina mimo obreda ustoličevanja koroških vojvod do stiškega rokopisa iz prve polovice 15. stoletja in celovškega rokopisa iz okoli 1430 do starogorskega spomenika iz 1492 in končno do 1550, ko je izšla prva Trubarjeva tiskana knjiga **Katekizem in Abecednik**. Naprej je vse znano in jasno.

Ker vseh referatov ni mogoče predstaviti, se bomo ustavili le pri važnejših. Tako razpravlja Andrej Pleterski o arheologiji in nastanku Brižinskih spomenikov. Po dolgem razpravljanju in številnih črtežih prihaja so ugotovitve: "Prva besedila v slovenskem jeziku, korenine Brižinskih spomenikov, so nastala med leti 772 in 789 v samostanu v Molzbichlu za potrebe verske službe in pouka prebivalstva ter samih članov samostanske skupnosti. Iz tega dela je okrog 789 zajel Salzburg, pa tudi Freising si je tako kot Nonnosove relikvije znal priskrbeti potrebna besedila."

Ta ugotovitev o času in kraju nastanka Brižinskih spomenikov je nekaj novega in potrebuje še ponovno potrditev. Morda jo bo našel Pleterski sam, ker raziskuje za ministrstvo Vzhodne Alpe in zahodni Balkan v arheoloških dobah.

Nataša Golob razpravlja o pergamentih, njihovih zvrsteh in kakovostih, o zrcalnih, to je o razporeditvah besedil na straneh, o dvojni pisavi črke "s" in o dveh piscih. To so sicer podrobnosti, ki ne odločajo o spomenikih samih, so pa zanimive in prispevajo nekaj k splošni podobi. Tudi ta referat je opremljen s številnimi črteži.

Roland Walter Marti je v nemščini prikazal številne korekture, ki jih je opravil pisec z radiranjem ali pisanjem preko zapisane črke. Napake so zlasti pri vokalizmu, ker je imela tedanja slovenščina več vokalov kot nemščina, težave pa je imel pisec tudi z zvenečimi in nezvenečimi soglasniki in sičniki.

Klaus Detlef Olof iz Celovca razpravlja o shemi Brižinskih spomenikov, ki je oblikovana po zgodnjih srednjeveških bavarskih in frankov-

skih spovednih obrazcih in sestoji iz bolj ali manj ustaljene besedne zgradbe. Navedeni so sezname grehov ter dobrih dejanj, ki pa jih je mogoče razvrstiti na najmanj pet jasno ločenih tipov.

Marijan Smolik iz Ljubljane je predstavil Brižinske spomenike kot začetni del krščanskega bogoslužja, npr. nedeljske maše, ki je bila takrat povsem latinska, za stik z ljudstvom, za izpoved greha pa je bil nujen domači jezik.

Anton Mlinar iz Ljubljane primerja Brižinske spomenike z drugimi sorodnimi teksti v zgodnjem srednjem veku. Na skoraj celotnem območju zahodne Evrope so misijonarili irski menihi. Ti so prinesli s seboj nove navede in spokorniške knjige, ki jih je bilo od 8. stol. naprej za duhovnike vedno več. Vendar pa niso našli nobenega priročnika, ki bi bil podoben Brižinskim spomenikom.

Tine Logar razlaga svoj fonetični prepis Brižinskih spomenikov in pojasnjuje mesto in naravo naglasov slovenskega jezika ob koncu 1. tisočletja, ko so bili spomeniki zapisani.

Frederik Kortlandt iz Leidena razpravlja o naglasnem sistemu Brižinskih spomenikov in dobesedno naveda vse tri v izvorni in prečrkovani pisavi.

Jože Toporišič iz Ljubljane razpravlja o Kopitarjevi izdaji v Kločevem Glagolitu 1836 in ugotavlja, da je njegova izdaja v marsičem boljša kakor ljubljanska iz leta 1992.

Varja Cvetko Orešnik iz Ljubljane zavrača trditve Aleksandra Isačenka, da Brižinski spomeniki niso slovenski. Referat je zelo tehten in prepričljiv.

Jadranka Gvozdanović iz Amsterdama analizira jezikovne enote, ki so jih v Brižinskih spomenikih razmejevala ločila.

Rado Lenček iz New Yorka poskuša klasificirati krščansko terminologijo najzgodnejših slovenskih tekstov in ugotoviti njene sloje po prostorskih koordinatah. Avtor upošteva tudi Celovski, Stiški in Starogorski rokopis.

Martina Orožen iz Ljubljane ugotavlja, da se je knjižni vzorec Brižinskih spomenikov utrjeval in kot tak razvojno daljnoročno deloval na tvorbo "novih" besedil. Samo tako je razumljiva kontinuiteta določenih arhai-

čnih prvin v slovenskem obrednem jeziku kasnejših stoletij in do naše sodobnosti.

Gerhard Giesemann iz Giesena razčlenja II. Brižinski spomenik v literarno-estetski simetričnosti in teološki zgodovini odrešenja. Dodal je pet slik, ki ponazarjajo vsebino in dosežejo dramatski vrhunec v tretji sliki s Poslednjo sodbo. Zato je ta tekst "izreden literarni spomenik".

Enako je razčlenil Jochen Raecke iz Tübingena I. Brižinski spomenik in našel v njem podobo križa. Posebnost je še v tem, da sta stranska kra-

RAZPIS NAGRADE "DR. FRANE TONČIČ"

Slovenski visokošolski sklad Sergio Tončič v Trstu obnavlja letno nagrado "Dr. Frane Tončič", ki ima namen vzpodbuditi visokošolce pripadnike slovenske narodnostne skupnosti v Italiji k raziskovalnemu in ustvarjalnemu delu.

Nagrada, v znesku dva milijona lir, je namenjena diplomski študiji s področja humanističnih oz. eksaktnih ved, ki pomeni obogatitev slovenske kulture, zgodovine ali znanosti in ki je sklenila univerzitetni študij v enem od rokov akad. leta 1994/95.

Za zainteresirani naj dostavijo izvod svoje študije do 31. oktobra 1996 Narodni in študijski knjižnici v Trstu, ul. Sv. Frančiška 20/I.

Prejeta dela bo obravnavala komisija, ki ji predseduje prof. Pavle Merku, nakar bo v februarju prihodnjega leta sledila nagraditev.

ka enako dolga kakor navpični, vmes pa sta še dva giba navzgor, ki ju lahko razumemo kot razprostrti Kristusovi roki.

V predzadnjem razdelku so analizirali prevode v sodobno slovenščino, latinščino in druge jezike. Če jih primerjamo med seboj, opazimo velike razlike na leksikalnem in sintaktičnem področju, pogosto pa ugotovimo organski razvoj od prevoda do prevoda. Zlasti izčrpno so analizirali angleške prevode im madžarskega.

V zadnjem razdelku je priobčil Pavle Merku iz Trsta razpravo **Predkrščanska slovenska osebna imena v Trstu (1307-1406)**. Pregledal je

zbirko imen iz sedmih gospodarskih kodeksov tržaškega Stolnega arhiva sv. Justa, jih primerjal z imenskimi oblikami iz arhiva benediktinske opatije Sv. mučenikov v Trstu za čas od njene ustanovitve l. 1114 do vključno l. 1500 ter znanstvene objave pergamentov in papirnatih dokumentov stolnega arhiva sv. Justa ter številne vire iz tržaškega Diplomatskega arhiva v času od l. 1327 do vključno l. 1500. Vsi ti viri so bili še neobjavljeni in neraziskani. Merku je našel 130 predkrščanskih slovenskih imen, kar predstavlja 12,19% vseh imen v Trstu v stoletju 1307-1406. Ker Merku tržaško slovensko imenoslovje še raziskuje, se številke spreminjajo, dokončne bodo izšle v knjigi, ki jo avtor pripravlja.

Končno je Janko Jež iz Trsta pojasnil, kako so odkrili Brižinske spomenike. Nemški znanstvenik in knjižničar državne knjižnice v Münchnu Joseph Docen je imel nalogo, da je zbiral po arhivih razpuščenih cerkva in samostanov pomembnejše dokumente in jih spravljal v državno knjižnico v Münchnu. Tako je odkril 1803 v arhivu stolnice v Freisingu latinski kodeks št. 6426 in ga shranil v münchenski knjižnici. V Opombah piše, da je leta 1807 prof. in kancler luteranske univerze v Tübingenu Christian Friedrich von Schurrer napisal članek o njih v zbornik *Neuer Literarischer Anzeiger*. V italijanski izdaji **Monumenta Frisingensia**, Mladika, Trst, 1994, torej eno leto za ljubljanskim Zbornikom, pa piše, da je Joseph Docen "objavil znanstvene raziskave v letih 1806 in 1807 v Münchnu v literarni reviji *Neuer Literarischer Anzeiger*". Jež piše v Zborniku: Docen je odkril latinski kodeks, v katerem so tudi Brižinski spomeniki, Schurrer pa je odkril v tem kodeksu Brižinske spomenike. To se križa s prejšnjo izjavo.

Zbornik Brižinski spomeniki je izredno bogat in prinaša marsikaj novega, kar bo šele počasi prešlo v slovensko kulturno in literarno življenje. Razprave so na višku sodobnega znanja o Brižinskih spomenikih, na visoki intelektualni ravni, zato si bo treba nova dognanja šele počasi osvojiti.

Martin Jevnikar

Zbornik Brižinski spomeniki je na razpolago tudi v slovenskih knjižnicah v Trstu in Gorici.

V 25. številki *Novic knjižnice Dušana Černeta* smo pričeli s prikazom in popisom raritet, ki jih ima Knjižnica Dušana Černeta v svojih arhivih. V tej številki bomo pričeli z objavo in s podrobnim opisom nekaterih redkih izdaj, ki jih poseduje naša knjižnica in so izšle ilegalno med obema vojnama na tistem delu Primorske, ki je bila leta 1918 priključena kraljevini Italiji. Vse te publikacije so bile razmnožene in v glavnem shranjene in v nekaj izvodih. Teh ilegalnih izdaj je bilo preko 30. Ohranjenih je zelo malo in še te so v glavnem shranjene pri osebah, ki so v njih sodelovale. Knjižnici Dušana Černeta je uspelo zbrati nekaj teh redkih izdaj, ki jih bomo sedaj podrobno opisali in predstavili.

SVOBODA

Leta 1966 sta bivša knjižničarja Narodne in študijske knjižnice v Trstu Antonija Kolerič in Marjan Pertot pripravila Bibliografijo slovenskega tiska v Italiji med dvema vojnama. Pod številko 554 je kratek bibliografski popis periodike SVOBODA. Podatke o tem časopisu sta knjižničarja dobila od Vekoslava Špangerja. SVOBODA je bilo glasilo T.I.G.R.-a in je bilo razmnoževano v Sloveniji in na Šušaku. Knjižnica Dušana Černeta ima v lasti fotokopijo številke A - III. letnika. SVOBODA je verjetno pričela izhajati leta 1928, to pa sklepamo iz datuma, ki je natiskan na koncu nekrologa Josipu Filipiču: V deželi sužnosti, dne 10. februarja 1930. SVOBODA obsega 4 gosto tipkane liste. Vsi prispevki so nepodpisani. Glavni članki pa so sledeči: Proletarizacija slovenskega in hrvaškega ljudstva v Julijski Krajini, Življenje in boj pod fašističnim jarmom ter Politični pregled.

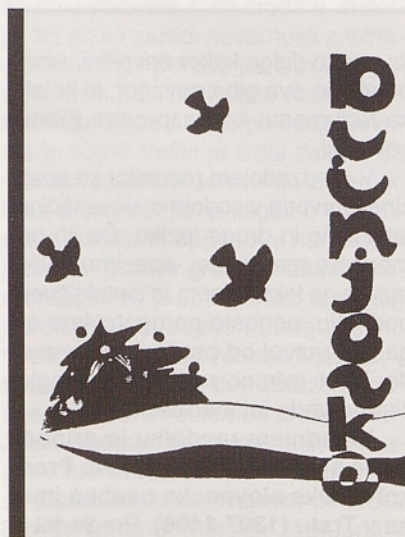
DVIGNJENI IZ NEDELJE STRMIMO V ZEMELJSKI KROG

Tudi ta publikacija je prav na kratko omenjena v zgoraj navedeni bibliografiji s podatkom, da je delo izšlo 1940 v Trstu. Omenimo naj, da je izdaja skoraj zagotovo izšla v Trstu, saj popisuje življenje v mestu in v tržaški okolici. Glede leta izdaje pa verjetno ne bo držalo. V zadnjem članku "Kette v Trstu" je na koncu pripomba, da je članek povzet po Mladiki iz leta 1936. Prav zaradi tega sklepamo, da je to delo izšlo okoli leta 1937. Obsega 42 tipkanih strani. Vsebina pa je bolj literarna, saj objavlja v glavnem pesmi in krajšo prozo. Glavni literarni prispevek je novela "Človek z motovilom", ki obsega 19 strani. Po članku, objavljenem v *Jadranskem koledarju* za leto 1968,

ki ga je napisal Pavel Štranj, je avtor zgoraj omenjene novele pisatelj Boris Pahor, ki je bil tudi pobudnik izdaje. Sledi prispevek "Sličice iz Trsta" s podnaslovom *Moja ulica v Trstu*. Nekdo je ob tem članku s svinčnikom pripisal St.V. Sledi pesem "Dvogovor" in krajši zapis "Pred zaprtimi vrati". Tudi ob teh prispevkih je s svinčnikom pripisano St.V. (Stanko Vuk?). Objavljeni sta še pesmi "Oktober" in "Grm", za kateri Štranj trdi, da sta pesmi Stanka Vuka.

BRINJEVKE

Tudi "Brinjevke" so prav na kratko opisane v Bibliografiji slovenskega tiska v Italiji med dvema vojnama. Publikacija je izšla leta 1938 v Tomaju. Avtor članka v *Jadranskem koledarju* Pavel Štranj trdi, da je izdajo uredil Matičetov in tudi vsega na roko napisal, župnik Kjuder pa je dal na razpolago ploščo-Opalograf za razmnoževanje. Vsebino je pregledal Vuk in ilustracije dal Nadi Šemrl. Med sodelavci je tudi tržaški pisatelj Boris Pahor s sestavkom "Tri jadra".

GMAJNA

Najobsežnejše delo iz tega obdobja, ki ga hrani Knjižnica Dušana Černeta je publikacija "Gmajna". Obsega namreč 49 tipkanih strani. Tudi ta izdaja je na kratko omenjena v zgoraj navedeni bibliografiji. Kraj izdaje naj bi bila Kopriva-Gorica, leto izdaje 1936. Delo je posvečeno spomenu pevca domače zemlje (Srečku Kosovelu). Za uvod je objavljena Kosoveleva pesem "Pokazal vam bom grm, ne vprašajte, kje rase." Sledi krajši zapis "Še bomo ostali, čeprav nam diši pelin", pesem neznanega avtorja "Ti moje vse". Nato je objavljen članek "Srečku Kosovelu". Iz Kosovelevo zapuščine je objavljena pesem "V mračni uri", spesnena 2. februarja 1922. Sledi krajša črtica "Tri brezposelni" in ciklus "Sveti Križev pot". Objavljeni so še naslednji prispevki: "Pismo o narodnem blagu", "Zgledi iz blaga v prozi", pesem "Razodel bi se", črtica "Ona čaka in ljubi", pesmi "Vigilija", "Kraška narodna" in "Ptička begunka", daljši spis "Jutro", kraška narodna pesem "Sveti Andrej je dvakrat rojen bil". Sledi glavni članek posvečen literarnemu delu Srečka Kosovele. Spis obsega 13 strani in avtor v njem razčlenjuje literarno podobo pesnika Srečka Kosovele.

TIHE BESEDE

V že omenjeni bibliografiji ta publikacija ni omenjena. Izdaja pa je na kratko popisana v članku Pavla Štranja, objavljenem v *Jadranskem koledarju* za leto 1968. "Tihe besede" so izšle v Gorici za Božič 1935. Obsega 21 strani in je v glavnem posvečena narodopisnim sestavkom, ki so vsi Matičetovi. Objavljeni sta dve pesmi "Božiček" in "Otroci v jaslicah", katerih avtor je Stanko Vuk. Po Štranjovem članku naj bi bili sledeči sestavki naslednjih avtorjev: "Cirilmetodijska ideja" avtor Humar, Avguštin Žele: "Božja pota" in "Med grobovi".

SLOVENSKA AGENCIJA ZA BOLJŠO VOLJO

Pojmo v Padanijo gledat, kaj delajo...

Pepo: Ti, Justo. Kdaj je že tista velika reč, ki jo organizira Bossi tam na Padu? 15. septembra, ne? Sever Italije, ki se po volji samih Italijanov odceplja od juga, od vse tiste mafije! Dogodek, da bo svet zijal!! In Slovenci naj bi stali in gledali?

Justo: Lolo, kaj pa naj bi po tvojem naredili? Šli tja dol s transparenti "Živela Padanija"?

Pepo: Ampak za en kombi bi se nas lahko zbralo, da kot Slovenci pozdravimo zgodovinski dogodek! Poglej, kako slavijo tistega beneškega Slovenca Podrecco, ki je šel z Garibaldijem! Mi bi šli z Bossijem...

Justo: Le kdo? Le kdo bi šel, v tistem kombiju? Niti tisti od Iskre, od Žjuganova, ne. Tisti, ki volijo Hrast, še manj! Tisti že pripravljajo lisice za Bossija! Naš Budin bi ga dal aretirati. Koga naj spravimo na kombi? Ne rečem, če bi se tega lotil kakšen Samo Pahor...

Pepo: Mogoče pa dobimo tiste od Slovenske skupnosti. Kdove. Če ne bodo uprizorili svoje Drage pred proglasitvijo Padanije prav zato, da bi šli njihovi ljudje lahko podpret Bossija... Tudi tista procesija po Opčinah je napovedana pred Padanijo! Jaz ti rečem, da mora biti zadaj kakšen domek med Bossijem in Brecljem. Dva BB! Sicer pa, zakaj ne bi izleta na praznik Padanije združili z romanjem, če bi bile z nami kakšne pobožne slovenske Pivettijeve? Misliš, da tam po Padaniji ni kakšne božje poti? Ni v tistih koncih neki Monte Berico? Nekaj Bossija in nekaj Marijinih pesmi, pa bi šlo.

Justo: In ko bi prišel tja, s tistim kombijem? Kaj potem? Čakati tam, da te Napolitanovi karabinjerji aretirajo?

Pepo: Kar tako aretirati ljudi na kombiju z velikim transparentom "Slovenci za Padanijo"? To bi bil škandal!

Justo: Ja, če bi imeli s sabo kakšnega Samota Pahorja... Karabinjerji se bojijo Samota Pahorja...

Iz vleče denarnico, polno paragrafov...

Pepo: Jaz bi šel po dr. Gombača.

Justo: Pa bi njegovih bilo za en kombi?

Pepo: Zame je pomembno nekaj drugega. Ni imel nekaj s Severno ligo? Pa televizijsko aparaturo ima! Si predstavljaš, da bi posnel srečanje italijanskih Padancev s slovenskimi? Bossi, ki daje roko kakšnemu slovenskemu "descamisadosu" iz Padrič?

Justo: Drugače bi bilo, če bi Slovenija priznala Padanijo...

Pepo: Kakšen Jelinčič bi bil za to. Za to bi morala biti kakšna Združena lista socialnih demokratov.

Justo: Zakaj prav ona?

Pepo: Tako, da se pokaže avantgardna.

pisma

SLOVENŠČINA PA TAKA

Dopisnik iz Sarajeva: [... izide volitev] je treba jemati s pogojnikom.

Običajni kalk iz italijanščine, ki nam ga ponuja slovenska televizija? Ne, to pot celo zgrešen kalk! V italijanščini bi se ta del stavka glasil: "bisogna prendere con la condizionale", toda naš pogojniki se po italijansko glasi "il condizionale". "La condizionale" je po naše "pogojna kazen, pogojna obsodba".

Naš dopisnik torej ne obvlada ne slovenščine ne italijanščine? Zakaj pa ga moramo poslušati?

Pavle Merku

SVETOVNI SLOVENSKI KONGRES

V 5/6 št. Mladike sprašuje dopisnik, zakaj SSK v Trstu nima sej in nobenih poročil ni od njega.

Dovolite mi moje gledanje na SSK.

Za Slovenijo je SSK nesmiseln. Judje svojega svetovnega kongresa v Izraelu nimajo. In pred dvema letoma ali kaj smo doživeli, da so levičarski ustanovniki SSK krepko spolitizirali SSK za Slovenijo. Ta možnost slej ko prej obstaja in ostaja.

SSK ni potreben slovenskemu zamejstvu. Zamejski Slovenci, tako primorski kot koroški, naj se razgovarjajo z oblastmi v Sloveniji in drugimi ustanovami brez posredovalca.

SSK pride v poštev le za tri evropske države (Nemčija, Francija, Anglija) ter za ZDA in Kanado ter Argentino in Avstralijo. Sedaj je opazna le dejavnost glavnega predsednika dr. Jožeta Bernika iz Chicaga pri obiskih Slovenije in nekaj dejavnosti kanadskega SSK v Torontu.

Po mojem opazovanju je manj kot polovica Slovencev po svetu naklonjena zamisli SSK. Že sam začetek ni bil simpatičen. Pri predstavitvi SSK v Dragi (1990) je bilo rečeno, da bo SSK nadstrankarski - to je sprejemljivo - nadideološki - kaj naj pri tem razumemo, ko je komunistična ideologija propadla - in nadreligijski - to je pa precej kočljiva reč. Ob tem sem takrat vzkliknil: ubogo slovenstvo, ki je brez vseh teh opor!

Janez Grum - ZDA

..... za smeh in dobro voljo.

Prodajni agent vpraša gospodinjo:

– Ali bi morda hoteli kupiti spalno vrečo?

– O, hvala lepa. Z eno vrečo sem že poročena!

–o–

– Marta, le kaj naj rečem svojemu možu, ki včasih zahrepeni po svoji prejšnji ženi?

– Reci mu, da premišljuješ o bodočem možu!

listnica uprave

DAROVI V TISKOVNI SKLAD:

Marica Škrbec-Hutchison, Ontario, Kanada 14.620 lir; Albin Zorc, Polhov Gradec, SLO 7.000 lir; Tatjana Rejec, Ljubljana, SLO 15.000 lir; Anda Peterlin, Kamnik, SLO 15.000 lir; Tine Velikonja, Ljubljana, SLO 20.000 lir; France Habjan, Toronto, Kanada 33.900 lir; Jože Kanduč, Bari 15.000 lir.

Vsem prisrčna hvala!

– V našem podjetju smo kot člani družine.

– Nerodno je le to, ker v družini plača ni v navadi.

–o–

Pred trgovino sta se srečala Tone in Jože.

“Hladno postaja, v trgovino grem, kupil bom plašč,” je povedal Jože.

“Če te ne dobijo, kupi še meni enega,” je poprosil Tone.

–o–

Znanca, ki je brez službe, sem vprašal, kako je preživel praznike.

Odvrnil mi je:

“Sit nisem bil, žejen sem bil pa zelo.”

–o–

– Pri ženskah imam blazno srečo. Nobena me ne mara.

–o–

– Pri nas doma je kot v parlamentu: vsi veliko govore, predlagajo, kritizirajo, naredi pa nihče ničesar.

–o–

– Malaria res ne more biti težka bolezen, saj jo prenašajo komarji.

Rešitev uganke s prejšnje številke

Pravilen odgovor na uganke iz prejšnje številke nam je poslala samo Karmen Vidmar iz Razdrtega. Za nagrado je prejela knjigo Alojza Rebule “Previsna leta”.

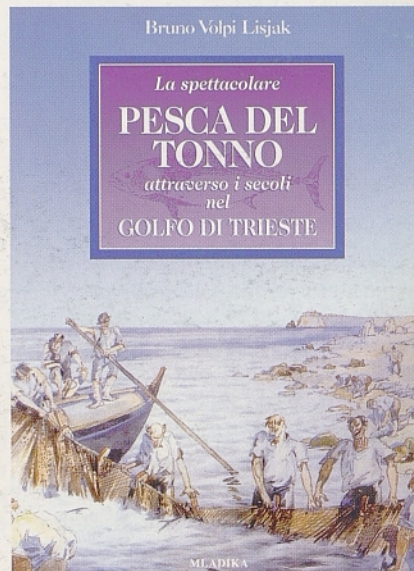
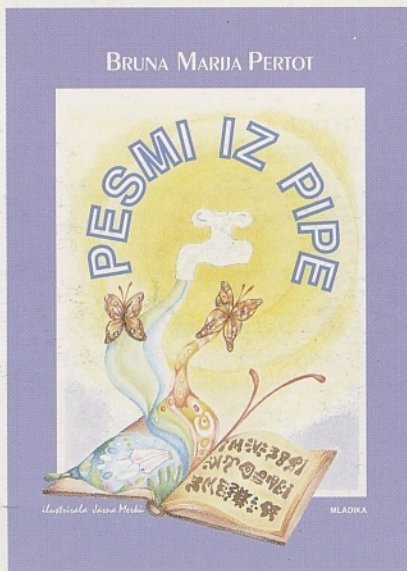
Cerkvica na naslovnici je bila podružnična cerkev sv. Bricija (ali Brikcija) na Nanosu.

Sodelujte pri nagradnem tekmovanju tudi tokrat: Dobro si oglejte fotografijo cerkvice na platnici in nam pišite.

Med pravnimi odgovori bomo izžrebali tri knjižne nagrade naše založbe.

Knjiga za Vas... in za Vaše prijatelje

Knjige lahko naročite tudi na naši upravi:

Mladika, ulica Donizetti 3, Trst - tel. 040/370846 - fax 040/633307